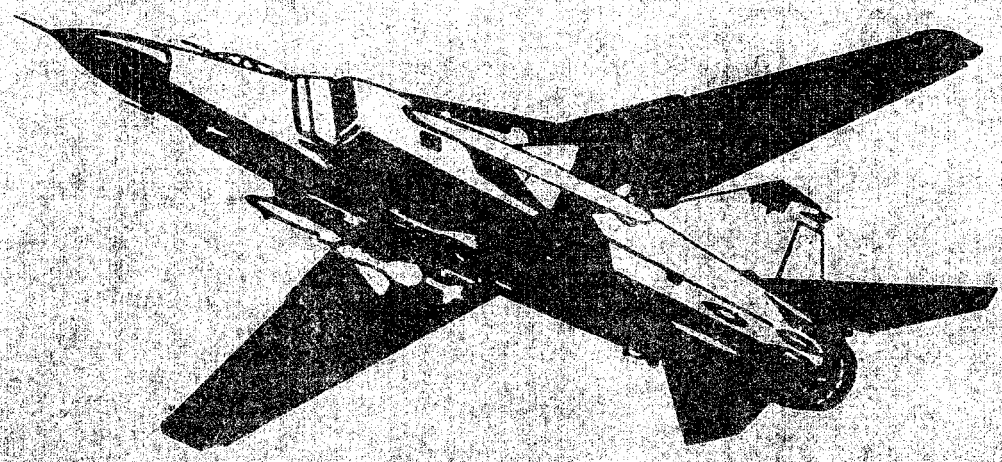

EXMR: 67

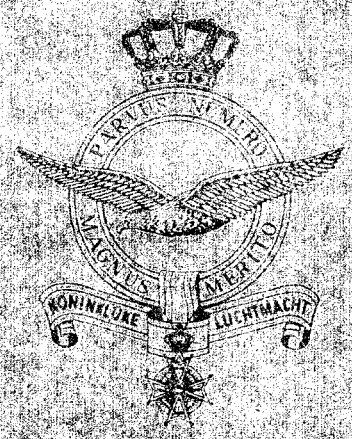
BIBEX.

KONINKLIJKE LUCHTMACHT

INLICHTINGEN

SAMENVATTING

(ISAM)

4/80

Uitgegeven door de Luchtmachtstaf - Afd. Inlichtingen en Veiligheid

MINISTERIE VAN DEFENSIE
LUCHTMACHTSTAF

Afd.: Inlichtingen en
Veiligheid.

Nr. : AIV/0964/F -80

EX.NR.: 67

2509 LM 's-Gravenhage, 22 mei 1980.
Prins Clauslaan 8
Tel. 81 43 21

Aan:
Zie verzendlijst.

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 4 /80)

Deze ISAM is een nationaal inlichtingendokument.
Behoudens voorafgaande toestemming van het Hoofd
van de Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van
de Luchtmachtstaf mag de inhoud niet

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. ten overstaan van buitenlanders in discussie
worden gebracht;
- c. worden gekopieerd.

VERZENDLIJST, behorende bij Inlichtingsamenvatting nr. 4/80
d.d. 22 mei 1980.

<u>Aan:</u>	<u>Ex.nr.:</u>	
Chef Staf (Luchtmacht) van de Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1	*)
Chef Defensiestaf t.a.v. Hoofd SIDS	2	
C- CTL	3	
C- Vlb Soesterberg	4	
C- Vlb Leeuwarden	5	
C- 322 Squadron)	6	
C- 323 Squadron) d.t.v. C- Vlb Leeuwarden	7	
C- GPLV/Vlb Deelen	8	
C- 298 Squadron)	9	
C- 299 Squadron) d.t.v. C- GPLV/Vlb Deelen	10	
C- 300 Squadron)	11	
C- Vlb Volkel	12	
C- 311 Squadron)	13	
C- 312 Squadron) d.t.v. C- Vlb Volkel	14	
C- 306 Squadron)	15	
C- Vlb Eindhoven	16	
C- 314 Squadron d.t.v. C- Vlb Eindhoven	17	
C- Vlb Twenthe	18	
C- 313 Squadron)	19	
C- 315 Squadron) d.t.v. C- Vlb Twenthe	20	
C- Vlb Gilze-Rijen	21	
C- 316 Squadron d.t.v. C- Vlb Gilze-Rijen	22	
C- 12GGW	23 + 69	
C- 3GGW	24 + 70	
C- 5GGW	25 + 71	
C- CRC/MiLATCC	26	
C- LVM Groep	27	
C- 1LK t.a.v. C- ASOC	25 + 29	
C- CLO	30 t.e.m. 32	
C- LIMOS	33	
C- LETS)	34	
C- KKLS)	34	
C- KLS tevens Vlb Ypenburg	35	
Directeur Luchtmacht Stafschool	36	
Lumat [redacted]	37	*)
Defat [redacted]	38	*)
Defat [redacted]	39	*)
Defat [redacted]	40	*)
Lumat [redacted]	41	*)
Defat [redacted]	42	*)
LaLumat [redacted]	43	*)
Defat [redacted]	44	*)
Defat [redacted]	45	*)
Defat [redacted]	46	*)

I.a.a.:

<u>I.a.a.:</u>	<u>Ex.nr.:</u>
Voorzitter van het Comité Verenigde Inlichtingen- diensten Nederland	48
Hoofd MARID	49
Hoofd LAMID	50 + 51
Hoofd IDB d.t.v.Lu-Liaison Officier	52
DPKLu	53
DMKLu	54
DEBKLu - SCFin/PSCFin - SCAut - SCOrg	55
HPMV Brussel	56
NMR Neth. SHAPE t.a.v. Maj. [redacted]	57
NMR Neth. AFCENT t.a.v. Maj. [redacted]	58
NAK 2ATAF t.a.v. Lt-Kol. [redacted]	59
Neth. Support Unit AAFCE t.a.v. Lt-Kol. [redacted]	60
C- 1LVG	61
<u>Intern aan:</u>	
BDL - PCLS - SCO - SCPL	62
H- AOD)	
H- ALBV) ter circulatie	63 *)
H- AV)	
H- AOB	64
H- APL	65
H- Sectie Contra-Inlichtingen	66
AIV/Inl Bibliotheek	67
Reserve exemplaren	47 + 68

-----
*) ter info, daarna retour aan het Hoofd van de
Afdeling Inlichtingen en Veiligheid van de
Luchtmachtstaf.

I N H O U D S O P G A V E

	<u>Blz.:</u>
<u>HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE</u>	I.1
<u>Vlieg- en oefenactiviteiten in de "forward area"</u>	I.1
Algemeen	I.1 + Bijl. A (2 blz.)
Verplaatsingen bij eenheden in de "forward area"	I.4
Oefengebieden van WP gsk en- lsk in de "forward area"	I.5 + Bijl. B t/m D (4 Blz.)
<u>SLAGORDE MUTATIES/VLIEGTUIGEN</u>	I.5
Leverantie en uitfasering van vliegtuigen bij het 16e TLL	I.5
<u>SLAGORDE MUTATIES/GELEIDE WAPENS</u>	I.6
Mogelijke introductie van SA-8 GECKO gw-systeem bij Poolse strijdkrachten	I.6
<u>INFRASTRUCTUUR</u>	I.7
Mogelijk nieuw vliegtuigshelter- bouwprogramma voor de Poolse lsk	I.7
Status vliegveld HOLZDORF	I.7
<u>LUCHTVERDEDIGING/TRAINING/OEFENING/TAKTIEK</u>	I.7
"Secondary rôle" - training bij jagerrgtn van het 16e TLL in 1979	I.7 + Bijl. E (1 blz.)
Inaktiviteit bij SA-8 rgtn in DDR/onduidelijkheid over subordinatie SA-8 rgt	I.8
<u>LUCHTVERDEDIGING/WAPENSYSTEMEN</u>	I.9
Nadere gegevens SA-9 systeem	I.9
Eerste foto lancering SA-4 (GANEF)	I.10

<u>OFFENSIEVE LSK/TAKTIEK</u>	I.10
Gesimuleerde aanvalsvluchten van middelzware bommenwerpers gericht tegen NAVO radarstations	I.10
<u>OFFENSIEVE LSK/NIEUWE BEWAPENING/WAPENSYSTEMEN</u>	I.11
Nieuwe bewapening FITTER-C	I.11
Ophangpunten bij de FITTER-D	I.12
<u>LUCHTSTRIJDKRACHTEN/ALGEMEEN</u>	I.13
Luchtbrugfase t.b.v. halfjaarlijkse (voorjaars) troepenrotatie	I.13 + Bijl. F (1 blz.)
Sowjet vliegactiviteiten tijdens NAVO- marine - oefeningen, o.a. tijdens "OCEAN SAFARI 79"	I.14
COOT-A (IL-20)	I.15
Vlieg- en oefenactiviteiten in de USSR	I.16 + Bijl. G, H en I (3 blz.)
Mogelijk gebruik van radar absorberende verf	I.17
✓ <u>HOOFDSTUK II - MILITAIRE ANALYSE VAN DE RUSSISCHE INVASIE IN AFGHANISTAN</u>	II.1/II.12 + 1 Bijl. (2 blz.)
<u>HOOFDSTUK III - OEFENINGEN VAN DE WARSCHAU PAKT LUCHTSTRIJDKRACHTEN</u>	III.1/III.5
✓ <u>HOOFDSTUK IV - DE MILITAIRE ROL VAN AEROFLOT</u>	IV.1/ IV.4 + 1 Bijl. (3 blz.)
<u>HOOFDSTUK V - DE SOWJET-POSITIE IN HET MIDDEN-OOSTEN</u>	V.1/V.5

HOOFDSTUK I - CURRENT INTELLIGENCE

VLIEG- EN OEFENAKTIVITEITEN IN DE "FORWARD AREA".

1. Algemeen. Met uitzondering van de laatste anderhalve week van de maand april zijn er in de "forward area" intensieve vliegactiviteiten waargenomen. Voor zover kon worden vastgesteld waren de uitgevoerde vliegoperatiën normaal voor de tijd van het jaar. Mede van invloed op de oefenactiviteiten waren de laatste fase van de oefen- en trainingscyclus, de voorjaars-troepenrotatie en vliegstilten i.v.m. voorbereidingen op de 1 mei-vieringen. (In 1979 was er bij de Sowjet lsk in de "forward area" een vliegstilte van 29 april tot 9 mei en bij de NSWP lsk van 30 april tot 2 mei).
2. Uitgebreide deelname door vliegende eenheden in de "forward area" werd waargenomen bij de oefening "UDAR-80" in de DDR en een oefening in het zuidwesten van Tsjechoslowakije (Bohemen). Opvallend in de afgelopen maand waren sommige ICFs, alsmede enkele BLINDER en BADGER vluchten boven de "forward area".
3. In het kader van de verplaatsingen werden geen noemenswaardige activiteiten waargenomen, behoudens het opereren met MIG-23 FLOGGERS, afkomstig van KOLOBRZEG (4e TLL), vanaf het Poolse lsk veld SNIATOWO. Dit laatste geschiedde weer voor het eerst sedert 1973. Vele overland-vluchten, die op onregelmatige tijdstippen werden waargenomen, hielden verband met de uitfasering van FISHBEDs-L/N van de basis JUETERBOG (16e TLL) en de toelevering van FLOGGERS-G aan het op MIROW (16e TLL) gestationeerde jager-rgt. van WITTSTOCK (16e TLL) en aan het jagerrgt. van JUETERBOG (16e TLL).
4. De luchtbrugfase t.b.v. de halfjaarlijkse (voorjaars-)troepenrotatie heeft van 15 april t.e.m. 30 april onafgebroken voortgeduurd en werd op laatstgenoemde datum beëindigd.
5. Van 1 t.e.m. 8 april waren de vlieg- en oefenactiviteiten, ondanks het wisselvallige vliegweer, levendig. De meeste sorties werden door de eenheden van het 16e TLL gevlogen, aangezien de NVA/lsk van 3 t.e.m. 6 april een vliegstilte in acht heeft genomen. Naast een aantal kleine oefeningen, met deelname door diverse g/1 geleide wapen eenheden in de DDR en Tsjechoslowakije werd een grotere oefening van 2-5 april gehouden op de oefenterreinen LETZLINGERHEIDE en WITTSTOCK. Op 4 april is bij deze:

oefening tijdens

oefening tijdens een zgn. "river-crossing" actieve luchtsteun geleverd door diverse 16e TLL eenheden. Enerzijds betrof het vluchten ter ondersteuning van deze rivierovergang en anderzijds ter bescherming van een honderdtal gedropte parachutisten boven hetzelfde gebied. Aan de operatiën werd deelgenomen door o.a. HIPs-C, HINDs-D/E, BREWERS-D/E, FITTERS-E en transportvliegtuigen.

6. Een aantal Sowjet jabow regimenten in de "forward area" (o.a. MIROW, NEURUPPIN, BRAND, ZAGAN, SZPROTAWA en FINSTERWALDE) heeft trainingsvluchten uitgevoerd in het kader van de zgn. "secondary rôle training". Tijdens de uitvoering van dit soort vluchten is een FLOGGER-D afkomstig van de 16e TLL basis FINSTERWALDE op 4 april neergestort. Op maandag 7 april zijn door diverse NVA/lsk eenheden verplaatsingen uitgevoerd naar o.a. het NVA vliegveld TROLLENHAGEN. Het uitwijkveld GARZ werd eveneens geactiveerd. De verplaatsingen hielden verband met de verwachte multinationale oefening "UDAR-80".

7. De ICFs die in deze periode werden waargenomen gaven nabij de Oostzeekust afwijkende vluchtpatronen te zien. De vluchten hielden mede verband met de NAVO oefening "BLUE MOON" die gedurende deze periode boven Denemarken werd gehouden.

8. Gedurende de oefen- als wel de daadwerkelijke paradevlucht op 4 april boven Budapest werd gebruik gemaakt van diverse navigatiehulpmiddelen die op daken van huizen waren geïnstalleerd, om de "fly past" een enigszins ordentelijk verloop te laten hebben. Aan deze 5-jaarlijkse parade werd deelgenomen door HINDs, HIPs, FLOGGERS en FISHBEDs.

9. Van 9 t.e.m. 15 april waren de vliegbewegingen zeer levendig, terwijl op 11 april zeer intensief werd gevlogen. Deze activiteiten waren normaal voor deze tijd van het jaar mede gezien de gewoonlijk opgevoerde training m.n. bij de Sowjet TLLs aan het einde van de oefen- en trainingscyclus voorafgaande aan de voorjaarstroepenrotatie. In totaal werden negen lvd oefeningen waargenomen, waarvan vijf bij de NVA/lsk/lv, drie bij het 16e TLL en één bij de Sowjet div. in de CSSR. De oefeningen - waaraan ook op uitgebreide schaal door gw-eenheden werd deelgenomen - droegen alle een routine-karakter. Offensief gezien waren activiteiten in het kader van oefening "UDAR '80" van belang, waarbij in de gebieden KLIETZ, WITTSTOCK

en LETZLINGERHEIDE vnl. attack-heli's (HIND-D/E) van de rgtn. STENDAL en PARCHIM (16e TLL) en BASEPOHL (NVA/lsk) voor luchtsteun werden ingezet (+ 70 sorties). In het gebied HAVELBERG -SANDAU werd door een beperkt aantal HINDs troepen afgezet. Op 13 april (zondag) vlogen jagers van rgt. PEENEMÜNDE en heli's van PAROW (NVA/lsk) offensieve missies tegen scheepsdoelen.

10. De ICF-operaties lagen op hoog niveau (+ 25 missies). Opmerkelijk was dat 3 BREWER-D- vluchten van het 16e TLL zich uitstrekten over de CSSR, waarvan één tot de Oosterrijkse grens.

11. Op 15 april werd in de vroege ochtend een begin gemaakt met de luchtbrugfase in het kader van de halfjaarlijkse troepenrotatie naar de "forward area" en Hongarije. (Zie pt. 26 van dit hoofdstuk voor een nadere beschouwing).

12. De periode 16 t.e.m. 22 april werd gekenmerkt door goed vliegweer en intensieve vliegactiviteiten. De waargenomen vliegbewegingen waren normaal voor de tijd van het jaar (wederom mede gezien het einde van de oefen- en opleidingscyclus). Het 16e TLL, de Sowjet divisie in Tsjechoslowakije en de Tsjechische luchtmacht hebben in verschillende samenwerkingsverbanden diverse oefeningen in het Zuid-Westen van Tsjechoslowakije (BOHEMEN) deelgenomen. De oefeningen vonden op nagenoeg alle dagen (m.u.v. zondag 20 april) gedurende deze periode plaats. Zowel vliegende- als g/l geleide wapen eenheden waren bij de oefeningen betrokken. Op 19 april vond boven het midden- en zuiden van de DDR een kleine nationale luchtverdedigingsoefening plaats waarbij veel FISHBEDs van COTTBUS (NVA/lsk) betrokken waren. Boven het noorden van de DDR vond een soortgelijke oefening op 21 april plaats. Hieraan namen veel FISHBEDs en FLOGGERS van PEENEMÜNDE (NVA/lsk) deel.

13. De FISHBEDs-H van het verkenningsrgt SLIAC (Sowjet divisie in Tsjechoslowakije) werden deze periode voor het eerst weer regelmatig waargenomen tijdens de uitvoering van operationele missies. Sinds half januari waren geen operationele vluchten door SLIAC FISHBEDs uitgevoerd. Een modificatie aan het verkenningsstelsel van de FISHBED in gebruik op SLIAC werd bevestigd. In bijlage A van dit hoofdstuk zijn ter oriëntatie twee foto's van goede kwaliteit opgenomen van recce-pods

waarmee FISHBEDs-H

waarmee FISHBEDs-H boven de "forward area" regelmatig worden waargenomen.

14. Van 23 t.e.m. 30 april hebben wisselvallig vliegweer, in combinatie met factoren zoals de allerlaatste fase van de oefen- en opleidingscyclus, alsmede de voorjaarstroepenrotatie bijgedragen tot verminderde vliegactiviteiten. Alleen op 22 april werd intensief gevlogen, hetgeen voornamelijk een gevolg was van de uitgebreide oefening in het Zuid-Westen van Tsjechoslowakije, die zich in een slotfase bevond. Het aantal waargenomen vlieg oefeningen in samenhang met g/l geleide wapen eenheden was gedurende de overige dagen uiterst beperkt qua aantal en omvang.

15. Een aantal ééndaagse verplaatsingen heeft routinematig plaats gehad naar o.a. enkele uitwijkvelden. Sommige verplaatsingsactiviteiten in de "forward area" stonden in verband met een te verwachten multinationale oefening en met de voorbereiding voor de a.s. 1 mei viering.

16. Op 30 april werden de laatste vluchten i.v.m. de halfjaarlijkse (voorjaars-)troepenrotatie naar de "forward area" uitgevoerd.

17. Bij de Sowjet lsk in de "forward area" werd m.i.v. 29 april een algehele vliegstilte i.v.m. de viering van de 1ste mei waargenomen. Door de NSWP lsk werd normaal gevlogen, waarbij de intensieve activiteit van de NVA/lsk op 30 april opvallend was. De vluchten door de Tsjechische lsk stonden vnl. in het teken van de voorbereidingen op de viering van de komende nationale feestdag (9 mei).

18. Verplaatsingen bij eenheden in de "forward area". Routine verplaatsingen in de DDR en Polen vonden op kleine schaal gedurende de gehele periode plaats, met een piek op 14 april, waarop twee jaborgrtn van het 16e TLL na aanvallen op ranges (rgt. TEMPLIN naar NEURUPPIN v.v. en rgt. MIROW naar FINOW v.v.) een een jagerrgt. (KOLOBRZEG 4e TLL) naar het uitwijkveld SNIATOWO v.v., werden verplaatst. De op 7 april voor "advanced training" naar de USSR vertrokken 9 FOXBATS van het verk.rgt. BRZEG (4e TLL) keerden op 12 april terug naar de thuisbasis.

19. Eerder waren op 2 april de FOXBATS van het verk.rgt. WERNEUCHEN (16e TLL) vanuit de Sowjet-Unie teruggekeerd. Vermeldenswaard zijn nog de verplaatsingen van NVA/lsk eenheden, afkomstig van de PRESCHEN wing

naar de basis

naar de basis TROLLENHAGEN i.v.m. de oefening "UDAR '80". Deze verplaatsing duurde van 7 t.e.m. 11 april. Sedert enige tijd verblijven van de regimenten STENDAL (HIND) en FINSTERWALDE (FLOGGER-D), vermoedelijk een tiental vliegtuigen van ieder rgt. in de Sowjet-Unie. In Tsjechoslowakije werden eind april verplaatsingen waargenomen van FLOGGERS-B/C van CESKE BUDEJOVICE naar CASLAV en van FISHBEDS-Jx van PREROV naar het Tsjechsiche uitwijkveld MALACKY.

20. Oefengebieden van WP gsk en- lsk in de "forward area". Ter toelichting op de regelmatig in de ISAM (onder oefen- en vliegactiviteiten) genoemde oefengebieden, schietranges e.d., zijn in de bijlagen B t/m D kaartjes opgenomen van de DDR, Polen en Tsjechoslowakije, waarop de meest in gebruik zijnde en bekende gebieden in deze landen zijn aangegeven.

SLAGORDE MUTATIES/VLIEGTUIGEN

21. Leverantie en uitfasering van vliegtuigen bij het 16e TLL.

- a. Jagergt. WITTSTOCK en JUETERBOG. De meeste overlandvluchten die deze maand werden waargenomen stonden alle in verband met de uitfasering van FISHBEDS-L/N (+ 20 vltgn) van de basis JUETERBOG (16e TLL) door o.a. vliegers van DAMGARTEN (16e TLL) alsmede de toelevering van FLOGGERS-G aan het op MIROW (16e TLL) gestationeerde jagerrgt. van WITTSTOCK (16e TLL) en aan het jagerrgt. van JUETERBOG.

Commentaar: Gezien de laatste waarnemingen zou het jagerrgt WITTSTOCK inmiddels over + 46 FLOGGER G/C beschikken, terwijl aan de basis JUETERBOG + 30 FLOGGERS- G/C zouden moeten zijn afgeleverd. Het jagerrgt. van WITTSTOCK beschikt nog over 10-15 FISHBEDS-K, terwijl het jagerrgt. van JUETERBOG nog + 20 FISHBEDS-L/N in haar bestand heeft. De jagerdivisie ZERBST is inmiddels als eerste jagerdivisie volledig uitgerust met FLOGGERS van het B en G type. Diverse informatie doen veronderstellen dat t.b.v. het Poolse lsk veld GDYNIA FISHBEDS L/N vanaf STARGARD (4e TLL) naar MALBORK (PAF) zijn overgevlogen. Alhoewel FISHBED vluchten zijn waargenomen, is er nog onzekerheid omtrent doorlevering aan GDYNIA. Er is eveneens geen bevestiging of het hier mogelijk de levering van uitgefaseerde FISHBEDS-L/N van JUETERBOG betreft. Zowel GDYNIA als MALBORK beschikken momenteel nog over de verouderde FISHBED-Jx.

b. jabowrgt. FINSTERWALDE

- b. Jabowrgt. FINSTERWALDE. In het eerste kwartaal van 1980 zijn zowel veel FLOGGER-vluchten van en naar dit veld waargenomen, alsmede vrachtluchten (o.a. met CANDIDS). Hoewel inmiddels is komen vast te staan dat FINSTERWALDE een belangrijke rol vervult in verband met het zgn. groot-technisch onderhoud van de FLOGGER, heeft het er alle schijn van dat middels de diverse transportvluchten ook een gemodificeerde FLOGGER-D aan dit veld is geleverd. Mogelijk betreft het reeds de leverantie van een achttiental vliegtuigen.

Commentaar: Gezien de summiere gegevens die momenteel betreffende deze modificatie voorhanden zijn, is nog geen nadere analyse te geven omtrent de aard ervan.

- c. Jagerrgt. DAMGARTEN. Dit regiment beschikt evenals het jagerrgt. ALTENBURG nog over FISHBEDs. Na de conversie van deze twee regimenten (naar de FLOGGER), zouden alle jagerdivisies van het 16e TLL gemoderniseerd zijn, waarna mogelijk bij de resterende jabowregimenten geconverteerd wordt.

Commentaar: Recent ontvangen informatie doet een spoedige conversie bij het jagerrgt van DAMGARTEN verwachten.

SLAGORDE MUTATIES/GELEIDE WAPENS

22. Mogelijke introductie van SA-8 GECKO gw-systeem bij Poolse strijdkrachten. Uit doorgaans betrouwbare bron werd informatie verkregen omtrent de waarneming van SA-8 GECKO TELS in het Poolse oefengebied KOSZALIN (WA 7803). In de directe omgeving is momenteel het luchtdoelartillerieregiment van de 8 MRD/PPMD gevestigd, uitgerust met het S-60/57 mm lua systeem en tevens is dit de locatie van de Poolse luchtdoelartillerie-school.

Commentaar: Vervanging van het S-60 wapensysteem door het SA-8 GECKO gw-systeem is een niet ongebruikelijke procedure. Het feit dat het hier een Poolse eenheid betreft is echter opmerkelijk en zou de eerste indicatie kunnen zijn van de introductie van het SA-8 gw-systeem bij NSWP-strijdkrachten. (Het is echter niet uitgesloten dat het hier een Sowjet demonstratie-team betrof, daar nationaliteit niet vastgesteld kon worden).

INFRASTRUCTUUR

23. Mogelijk nieuw vliegtuigshelter-bouwprogramma voor de Poolse lsk.
Recent werden op het vliegveld GDYNIA 12 nieuwe vliegtuigshelters waargenomen, waardoor het totaal aan shelters komt op 30. Tevens is nog bouw materiaal waargenomen, op grond waarvan verwacht wordt dat uiteindelijk het totaal 36 à 40 zal bedragen.

Commentaar: GDYNIA is het derde veld van de Poolse lsk dat voorzien wordt van een voldoende aantal shelters ter bescherming van een geheel regiment. Eerder werd een dergelijk aantal gebouwd op de velden POWIDZ en BYDGOSZCZ. Naar verwachting is met de bouw op GDYNIA een nieuw programma voor shelterbouw gestart, waarbij alle operationele velden voorzien zullen worden van + 40 shelters.

24. Status vliegveld HOLZDORF. (pos. 33U UT 7395 3698). Recent verkregen informatie wijst erop dat het nieuwe vliegveld HOLZDORF in de DDR in de herfst van dit jaar operationeel in gebruik kan worden genomen. De startbaan is thans reeds voor gebruik gereed, terwijl van de 40 in aanbouw zijnde shelters 3/4-gedeelte vrijwel gereed zou zijn.

Commentaar: Een mogelijke kandidaat-eenheid voor HOLZDORF zou de 1e NVA/lsk jagerwing COTTBUS kunnen zijn. Naast het feit dat het veld COTTBUS tot nu toe niet is voorzien van vliegtuigshelters, ligt het zeer dicht bij de woonwijken van de stad COTTBUS. Het ontruimde vliegveld zou in aanmerking komen voor belegging met een eventueel in de toekomst op te richten tweede attack-heli rgt. van de NVA/lsk, waarvan reeds langere tijd sprake is.

LUCHTVERDEDIGING/TRAINING/OEFENING/TAKTIEK

25. "Secondary rôle"- training bij jagerrgtn van het 16e TLL in 1979.
Uit een analyse van het jaarlijks oefenprogramma (JOP) van de jagerregimenten van het Sowjet 16e TLL in de DDR in 1979, blijkt dat deze gemiddeld 14% van de gevechtstraining hebben besteed aan het vliegen van sorties/missies in de zgn. "secondary rôle". Aan de primaire rol werd + 80% van de gevechtstraining besteed. De gevechtstraining besloeg ongeveer 26% van de totale vliegtraining. In bijlage E behorende bij dit hoofdstuk is een statistisch overzicht opgenomen betreffende de gemiddelde percentages van alle drie jagerdivisies van het 16e TLL.

Commentaar:

Commentaar: In hoofdstuk II van ISAM 6/79 werd reeds uitgebreid aandacht aan dit onderwerp besteed, waarbij o.m. de "trend" over de jaren 1975-1978 werd aangegeven. In vergelijking met 1978 is een lichte toename in het percentage gevechtstraining te constateren, t.w. van 22,4% naar ± 26%. De primaire taakuitvoering verminderde van 85,4% tot ± 80%, terwijl aan "secondary rôle"- sorties een vrijwel zelfde percentage van de gevechtstraining werd besteed als in 1979 (14 versus 14,6%).

26. Inactiviteit bij SA-8 rgtn. in DDR/onduidelijkheid over subordiatie SA-8 rgt. Van 4 tot 18 april werd er bij de SA-8 regimenten in de DDR een opmerkelijke inactiviteit waargenomen. Incidenteel oefende het nieuwe regiment nabij WITTENBERG. Waarvan in eerste instantie werd aangenomen, dat dit regiment ter vervanging van het SA-6 regiment bij de 7e Garde Tank Divisie van het 1e Garde Tank Leger diende. Vervanging van het SA-6 regiment bij de 27ste Mech Divisie behoort ook tot de mogelijkheden, aangezien het feit dat dit regiment onlangs per trein uit Oost-Duitsland werd afgevoerd.

Commentaar: De oorzaak van het niet operationeel functioneren van alle SA-8 eenheden gedurende bovengenoemde periode in de DDR, kan zijn gelegen in het uitvoeren van één of meerdere modificaties aan dit gecompliceerde systeem. Het is evenwel mogelijk, gezien de zeer hoge oefenactiviteiten van de SA-8 rgtn gedurende de maand maart, dat er sprake was van een zgn. "standdown" aan het einde van de oefen- en opleidingsperiode, mede t.b.v onderhoud. Dat één en ander verband zou houden met een tekort aan brandstof lijkt niet waarschijnlijk. De subordiatie van het nieuwe SA-8 regiment is tot op heden niet geconfirmeerd. De moeilijkheid hierbij wordt mede veroorzaakt door het feit dat het nog onduidelijk is of alleen het SA-6 regiment van 27 GMD werd teruggetrokken of dat de gehele divisie in navolging van de 6e GTD als gevolg van de zgn. "Brezhnev reductions" zal worden teruggetrokken.

LUCHTVERDEDIGING

LUCHTVERDEDIGING/WAPENSYSTEMEN

27. Nadere gegevens SA-9 systeem. Recent is nieuwe informatie betreffende het SA-9 grond-/lucht geleide wapen systeem beschikbaar gekomen. Deze gegevens moeten gezien worden als een aanvulling c.q. wijziging op hoofdstuk IV van ISAM 2/80 getiteld: Herwaardering van het Sowjet SA-9 grond-lucht geleide wapen systeem.

28. De zoeker. Volgens de nu verkregen gegevens domineert het infrarood systeem - zeker in de laatste fase van de onderschepping - over het schaduw/kleur contrast systeem zodat de SA-9 gevoelig blijft voor "flares". Regendruppels op de zoeker zouden valse schaduwen veroorzaken waardoor doelopsporing bemoeilijkt, zoniet onmogelijk wordt. Richten van het missile op de zon betekent een vernietiging van de zoeker; men tracht te voorkomen dat het missile gericht wordt binnen een hoek van 20° t.o.v. de zon. Het systeem wordt 's nachts niet ingezet omdat de contrastmode dan niet werkt (belangrijk in de eerste fase van de vlucht) en omdat de identificatie van het doel, hetgeen visueel geschiedt, niet mogelijk is.

29. De "fuse". In tegenstelling tot het vermelde in ISAM 2/80 is de actieve komponent van de "fuse" geen gloeilamp, maar een infrarood bron.

30. "Hat-boxes" en acquisitie. De "hat-boxes" op de BRDM-2A(1) zorgen voor een vroege detectie van inkomende vliegtuigen. Het systeem is waarschijnlijk gevoelig voor het frekwentiegebied dat gebruikt wordt door westerse boordradar- en navigatieapparatuur (10 GHz en hoger). Afhankelijk van het uitgezonden vermogen kunnen doelen tot op 120 km afstand worden gedetecteerd. De drie boxes rondom het voertuig bestrijken elk een sector van 120° . In de toren bevindt zich een display waarop door middel van lampjes wordt aangegeven in welk van de 3 sectoren zich doelen bevinden. De "gunner" draait dan de toren in de richting van de oplichtende sector; hiervoor heeft hij de beschikking over 2 voetpedalen, één voor het linksom-en één voor rechtsomdraaien van de toren. De maximale bewegingsvrijheid van de toren bedraagt 180° in beide richtingen. Waarschijnlijk met behulp van de zich opzij van de toren bevindende box, verkrijgt hij een richtingsnauwkeurigheid van 30° . Het "field of view" van de missilezoekers bedraagt ook 30° . Wanneer een missile "lock-on" heeft krijgt

de "gunner"

de "gunner" hiervan melding door een audio-toon. De gevoeligheid van de "hat-boxes" is zodanig dat ze niet kunnen werken binnen een afstand van 500 m tot een hoogspanningsleiding of wanneer ze worden aangestraald door een radar die zich binnen 2000 m bevindt. Opgemerkt dient te worden dat alleen de Sowjets beschikken over de BRDM 2A(1) met "hat-boxes". De SA-9 eenheden binnen de nationale strijdkrachten zijn wat "early warning" betreft afhankelijk van de ZSU-23/4 en hogere echelons.

ONGECLASSI-
FICEERD
C-2

31. Eerste foto lancering SA-4 (GANEF). Via publikatie in de Oosteuropese (militaire) vakpers werd een eerste foto verkregen van de lancering van een SA-4 (GANEF) raket. Tevens geeft deze foto een goed beeld van de TEL na het afvuren van de raketten.

Foto 1: Het afvuren van een SA-4.

OFFENSIEVE LSK/TAKTIEK

32. Gesimuleerde aanvalsvluchten van middelzware bommenwerpers gericht tegen NAVO radarstations. Op 22 april werden 2 BADGER-G mibows waargenomen tijdens een oefenvlucht waarbij, komende vanuit het Westen van de Sowjet-Unie via zuidelijk Polen over Tsjechisch grondgebied naar de DDR en vervolgens naar de Oostzee werd gevlogen. De vliegtuigen vlogen

een bekend "zig-zag"

een bekend "zig-zag" patroon, waarbij een denkbeeldige "run-in" kon worden doorgetrokken in de richting van NAVO radarstations in West-Duitsland.

Commentaar: Sedert 1975 komt dit soort vluchten regelmatig voor. In veel gevallen was het duidelijk dat radarstations van de NAVO het doel waren. De vluchten zijn duidelijk geënt op het gesimuleerd afvuren van "anti-radiation missiles" (zoals o.a. AS-6 KING FISH), die door de BADGER en andere mibows kunnen worden meegevoerd. Opmerkelijk is, dat de zgn. "run-in" tijd de laatste jaren is gehalveerd (van $8\frac{1}{2}$ tot 2 à 4 min).

OFFENSIEVE LSK/NIEUWE BEWAPENING/WAPENSYSTEMEN

33. Nieuwe bewapening FITTER-C. Recent is een FITTER-C waargenomen met een nieuwe rocketpod. Deze pod, die één raket bevat van 330 mm wordt vervoerd onder de buitenste wingpylon. De lengte van de lanceerbuis c.q. pod bedraagt ± 2.85 m, de doorsnede is ongeveer 0,35 m en het gewicht ± 100 kg. De raket heeft een lengte van ± 3 m en een gewicht van 400 kg. Onderstaand is een artist-impression weergegeven van een FITTER-C uitgerust met deze nieuwe bewapening (lanceerbuis zonder raket).

Figuur 1: Artist-impression FITTER-C

Commentaar:

Commentaar: Deze nieuwe (overigens ongeleide) raket lijkt uitermate geschikt voor inzet tegen gebunkerde objecten, zoals shelters en cdo. bunkers, alsmede tegen dammen en bijv. schepen. Gezien de waargenomen hoek waaronder meestal lancering van ongeleide raketten plaats vindt lijkt voorshands inzet tegen startbanen minder waarschijnlijk. Aangenomen wordt dat ook de andere FITTER-varianten, alsmede de FLOGGER-D en FENCER met dit wapen kunnen opereren.

34. Ophangpunten bij de FITTER-D. Eveneens werd onlangs een FITTER-D waargenomen, uitgerust met vier nieuwe ophangpunten. Het betreft hier "pylons" onder het vaste gedeelte van de zwenkvluggel (nabij vleugelinplant) en twee in parallelbevestiging onder de romp. Hiermede is het mogelijk de bewapening in zgn. tandempositie te hangen.

Commentaar: In de afgelopen tijd is door de Sowjets op diverse wijzen aandacht besteed aan de bewapening/wapensystemen van de jabows (zie ook ptn. 21b en 33). Zo werd bij de FITTER-(C)/D eerder een verbeterde "gunpod" onder het vastvleugelige gedeelte waargenomen waarin zich een dubbelloops kanon bevindt dat met zgn. "depressed angle" kan vuren. Deze "gunpod" is eveneens onder de FLOGGER-D te bevestigen.

Foto 2:

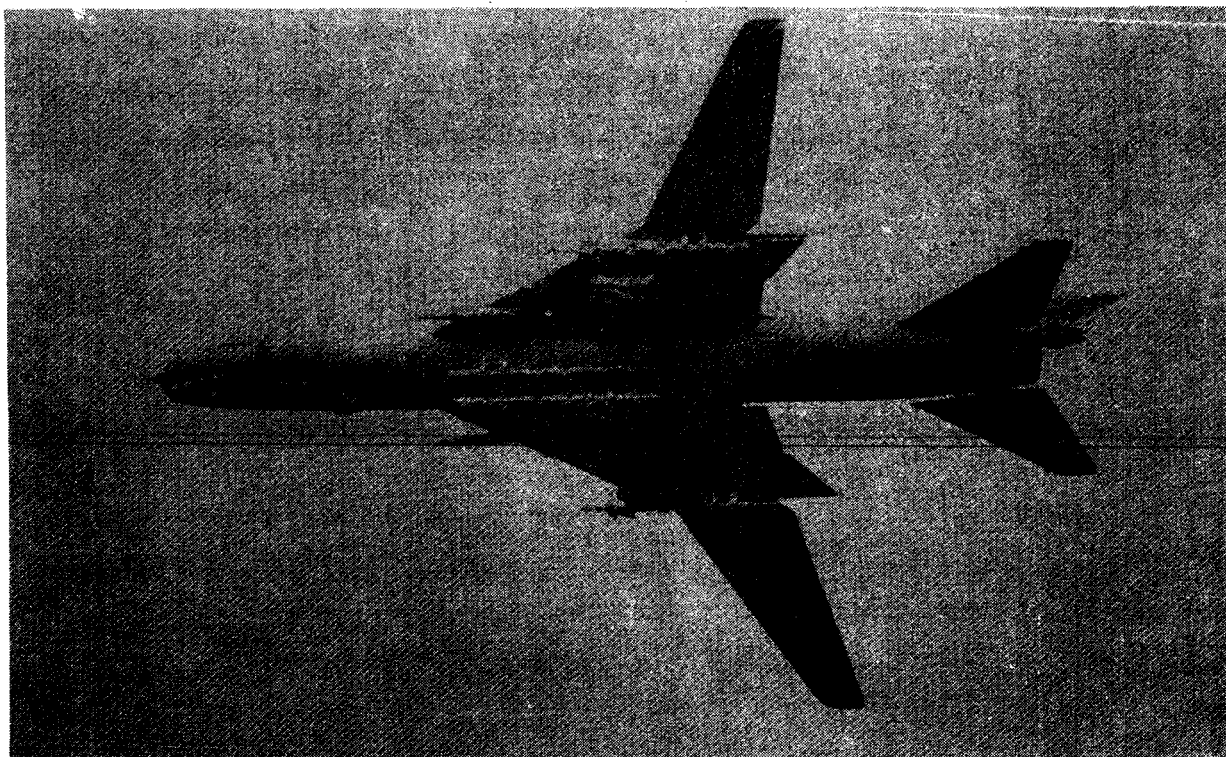

Foto 2: FITTER-D

LUCHTSTRIJDKRACHTEN ALGEMEEN

35. Luchtbrugfase t.b.v. halfjaarlijkse (voorjaars-)troepenrotatie.

De luchtbrugfase t.b.v. de halfjaarlijkse (voorjaars-)troepenrotatie, waarmee op 15 april een aanvang werd gemaakt, is t.e.m. 30 april onderbroken voortgezet en op laatstgenoemde datum beëindigd. Met uitzondering van enkele incidentele vluchten, maakte AEROFLOT alleen gebruik van de CARELESS, CRUSTY en CLASSIC.

36. De tijdens eerdere troepenrotaties gebruikelijke vliegvelden werden in de DDR, Polen en Tsjechoslowakije aangevlogen. T.e.m. 30 april werden + 823 vluchten naar deze landen uitgevoerd, waardoor bijna 100.000 militairen naar en vanuit de "forward area" kunnen zijn vervoerd. In april 1979 duurde de luchtbrugfase 16 dagen, waarbij + 102.000 militairen kunnen zijn overgevlogen. V.w.b. de korte tijdsduur van de luchtbrugfase was hier sprake van een record, dat derhalve nu geëvenaard is, alhoewel bij de laatste luchtbrug minder militairen lijken te zijn overgevlogen. Twee redenen worden hiervoor aangevoerd. Enerzijds zijn onlangs reeds militairen t.b.v. militaire operatiën in Afghanistan

afgevoerd en

afgevoerd en anderzijds vindt momenteel de terugtrekking van Sowjet eenheden (inmiddels + 9000 militairen) plaats, als uitvloeisel van de in oktober 1979 aangekondigde zgn. "Brezhnev reductions". In de aanloopfase van de luchtbrug werden meer vluchten naar de DDR uitgevoerd, dan in de vergelijkbare periode in 1979. Gedurende het verdere verloop is het aantal vluchten afgenomen, zodat in totaal t.e.m. 30 april 36 vluchten minder naar de DDR werden uitgevoerd dan in de vergelijkbare periode van 1979. M.b.t. het aantal vluchten naar Polen en Tsjechoslowakije zijn geen opzienbarende verschillen met 1979 waargenomen. In bijlage F, behorende tot dit hoofdstuk is grafisch weergegeven de tijdsduur van de luchtbrugfase gedurende de laatste 5 troepenrotaties. Mede naar aanleiding van deze (voorjaars-)troepenrotatie, is in hoofdstuk IV van deze ISAM een nadere beschouwing opgenomen over de militaire betekenis van AEROFLOT.

37. Sowjet vliegactiviteiten tijdens NAVO - marine - oefeningen, o.a. tijdens "OCEAN SAFARI 79". Op 14 september 1979 vlogen 2 BEAR-Ds (TU-95) van de Sowjet Marine Luchtstrijdkrachten (AVMF) van hun Noordelijke Vlootbases via de zgn. "G-I-UK gap" naar de Iberische sector van de Atlantische Oceaan. Ze voerden hoogstwaarschijnlijk een verkenningsvlucht uit om NAVO-eenheden te localiseren die onderweg waren naar hun startposities voor "OCEAN SAFARI 79" die op 24 september zou aanvangen. Op 21, 23 en 24 september maakten BEAR-Ds van de AVMF vluchten naar de Noorse Zee en het Noordelijke gedeelte van de Atlantische Oceaan. Eveneens op de 24e vlogen 3 BADGERS (TU-16) naar het zuidelijk deel van de Noorse Zee. Tijdens de oefening, terwijl NAVO-eenheden opereerden in de "G-I-UK gap" en de Noorse Zee, werden de volgende vluchten uitgevoerd: verkenningen door BEAR-Ds, gesimuleerde ASM-aanvallen door BEARs-B/C van de lange afstand luchtstrijdkrachten (DA) en BADGERS van de AVMF en "intelligence collection" door enkele COOTs-A (IL-20). Tenslotte werd op 2 oktober door BADGERS waarschijnlijk een gesimuleerde ASM-aanval op "OCEAN SAFARI" eenheden zuid-west van de Lofoten uitgevoerd. Hoewel nog niet bevestigd, is laatstgenoemde gesimuleerde aanval mogelijk uitgevoerd in coördinatie met een SSM-aanval door Russische marine-eenheden.

38. Enkele kanttekeningen bij de Russische vliegactiviteiten rond "OCEAN SAFARI 79" zijn:

a. het grootste

- a. Het grootste aantal sorties (58) werd gevlogen sinds "OCEAN SAFARI 75". De reden hiervoor kan zijn de meer noordelijke positie van het oefengebied van "OCEAN SAFARI 79". (zie ook ISAM 1/80, Hoofdstuk I pt. 22).
- b. Eens te meer is aangetoond dat de Russen, "gevoelig" zijn v.w.b. omvangrijke NAVO-operaties in de Noorse Zee.
- c. Weer werd duidelijk dat de Sowjet-Unie doorgaat met het beoefenen van geïntegreerde aanvallen door vliegtuigen van DA (BEAR-B/C en AVMF (BADGER)).
- d. De vlucht van de BEARs-D op 14 september zou er op kunnen duiden dat de Russen op de hoogte waren van de komende NAVO-oefening.

Foto 3 : COOT-A

39. COOT-A (IL-20). De COOT-A (IL-20 is de militaire versie van de COOT (IL-18, die sedert 1957 bij AEROFLOT in dienst is. Enkele gegevens van de COOT-A:

- a. Lengte: 36.0 m
- b. Spanwijdte: 37.4 m
- c. Hoogte: 10.2 m.

Voornaamste taak

Voornaamste taak van de COOT-A is ESM. Duidelijk waarneembaar is de container (+ 10,25 x 1,15 m) onder de romp, waarin de "side-looking radar" (SLAR) is ondergebracht. De containers (+ 4,4 x 0,88 m) aan de zijkanten van de romp achter de cockpit herbergen waarschijnlijk camera's en andere sensoren.

40. Tenslotte nog een overzicht van de Russische vliegactiviteiten tijdens, NAVO - marine oefeningen in de afgelopen 8 jaar:

	OCEAN SAFARI 79	NORTHERN WEDDING 78	OCEAN SAFARI 77	TEAM WORK 76	OCEAN SAFARI 75	NORTHERN MERGER 74	SWIFT MOVE 73	STRONG EXPRESS 72
<u>AVMF</u>								
BEAR-D	22	24	3	4	14	12	10	40
BEAR-F	3	2	0	0	4	0	0	0
BADGER	21	10	0	4	34	20	8	73
CUB	0	0	0	0	0	0	1	0
MAY	0	0	0	0	22	0	0	14/18
COOT	4	0	0	0	0	0	0	0
<u>DA</u>								
BEAR-B/C/E	8	4	0	6	4	4	0	22
Totaal	58	46	3	14	78	36	19	149/153

41. Vlieg-en oefenactiviteiten in de USSR. Op 25, 26 en 27 april werden m.n. in het Militair district ODESSA, en in mindere mate in het Militair District MOSKOU, uitgebreide vliegactiviteiten bij de VTA regimenten waargenomen. In welke mate hier Sowjet luchtlandingsdivisies bij betrokken waren is niet geheel duidelijk. Gezien echter waarnemingen eerder dit jaar (zie tvs in ISAM 3/80 Hoofdstuk I pt. 10) mag worden verondersteld dat de vliegactiviteiten van de VTA in deze gebieden (o.a. MELITOPOL en KALININ), nauw samenhangen met de inzet van luchtlandingseenheden.

Opvallend was

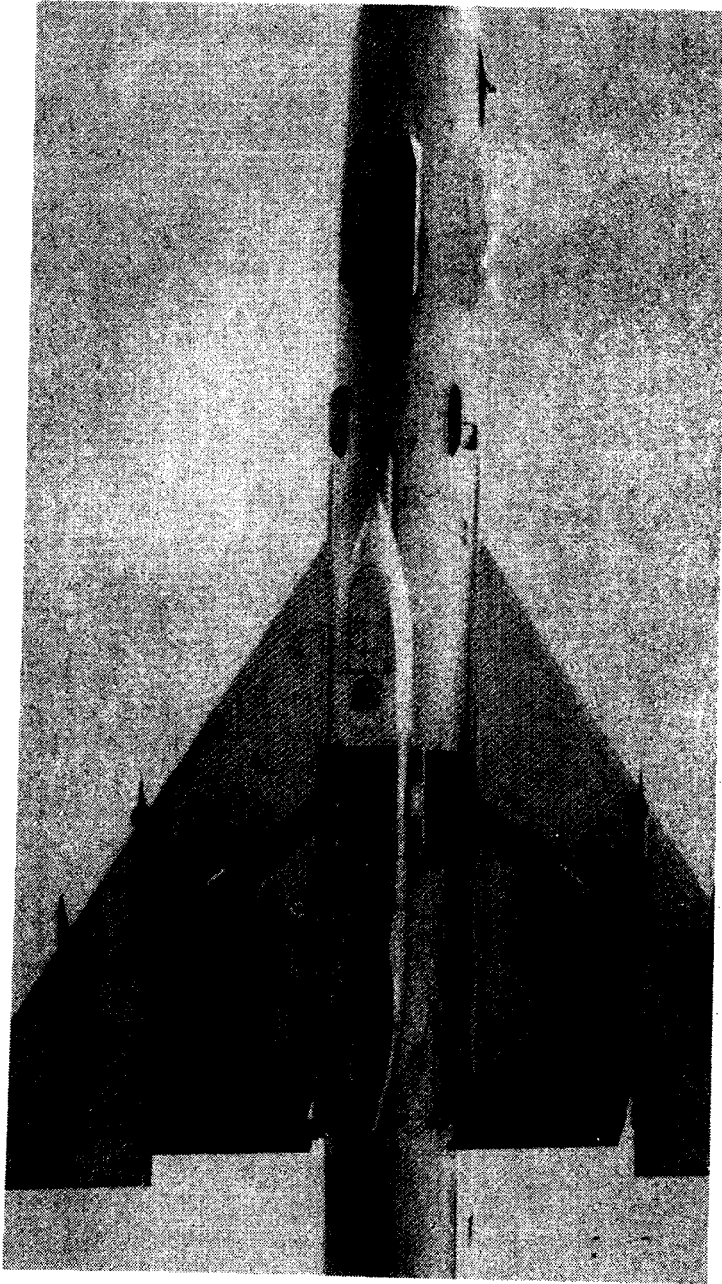
Opvallend was de inzet van de VTA rgtn van MELITOPOL op zondag 27 april. De divisiestaf had hierbij de leiding over beide rgtn. De indruk blijft bestaan dat de Sowjets druk doende zijn de trainingsstandaard van zowel VTA rgtn. als luchtlandingsdivisies op een hoger peil te brengen.. In verband met de vele verwijzingen in diverse berichten veelal in samenhang met de huidige toestand in Iran en Afghanistan is in de bijlagen G, H en I van dit hoofdstuk een overzicht opgenomen, waarop de veelgenoemde lokaties van relevante VTA regimenten en de 8 Garde luchtlandingsdivisies zijn vermeld. Tevens wordt voor een nadere beschouwing over de Sowjet luchtlandingsdivisies verwezen naar ISAM 4/78 Hoofdstuk III.

42. Mogelijk gebruik van radar absorberende verf. Tijdens een recentelijke onderschepping van 2 Sowjet BEARs (waarschijnlijk de D-versie) door 2 Amerikaanse F-14s werd door de vliegers en radaroperators geconstateerd dat de radarecho's van deze BEARs kleiner waren dan normaal. Tijdens het visuele contact werd opgemerkt dat beide vliegtuigen donkergrijs geschilderd waren en geen zichtbare identificatienummers dragen. De gebruikelijke kleur voor de BEAR is zilver.

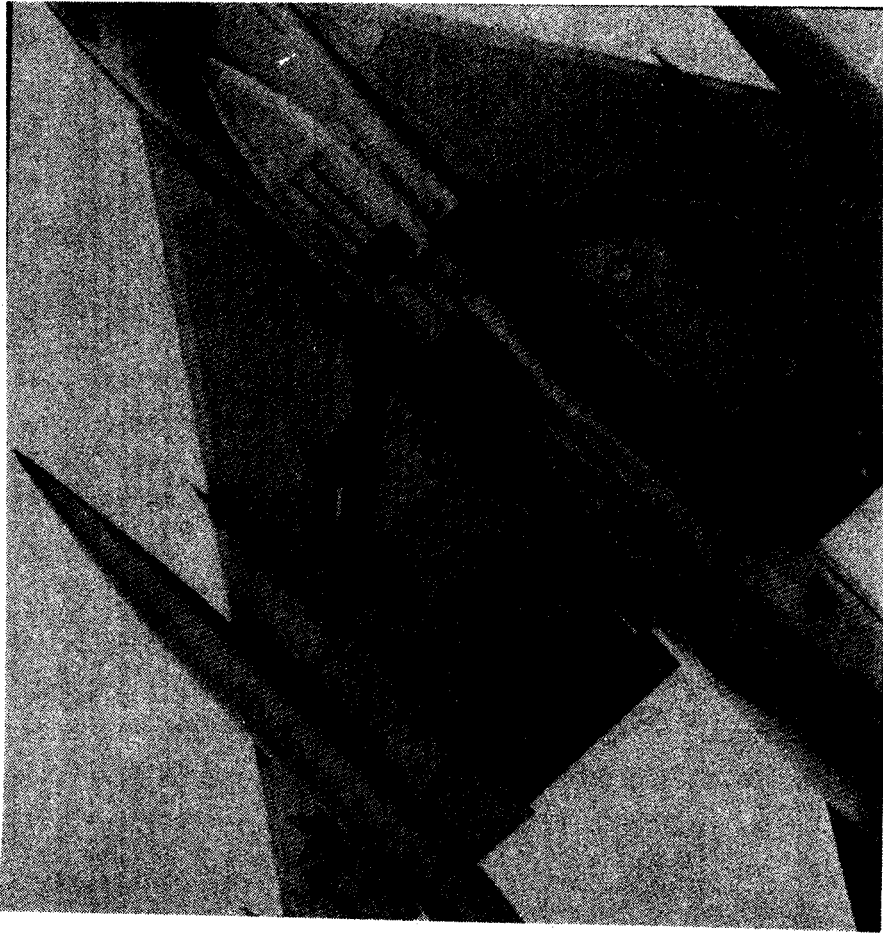
Commentaar: Deze waarnemingen wijzen in de richting van mogelijk gebruik van radar absorberende verf op Sowjet vliegtuigen. Gedurende de afgelopen twintig jaar zijn er regelmatig aanwijzingen geweest omtrent onderzoek bij de Sowjets naar dit soort verf. Daadwerkelijk gebruik van radar absorberende verf op vliegtuigen is nog niet eerder waargenomen. De meest waarschijnlijke reden hiervoor is dat de effectiviteit niet zodanig was dat de hoge kosten en het gewicht van dergelijke verf het gebruik ervan rechtvaardigd

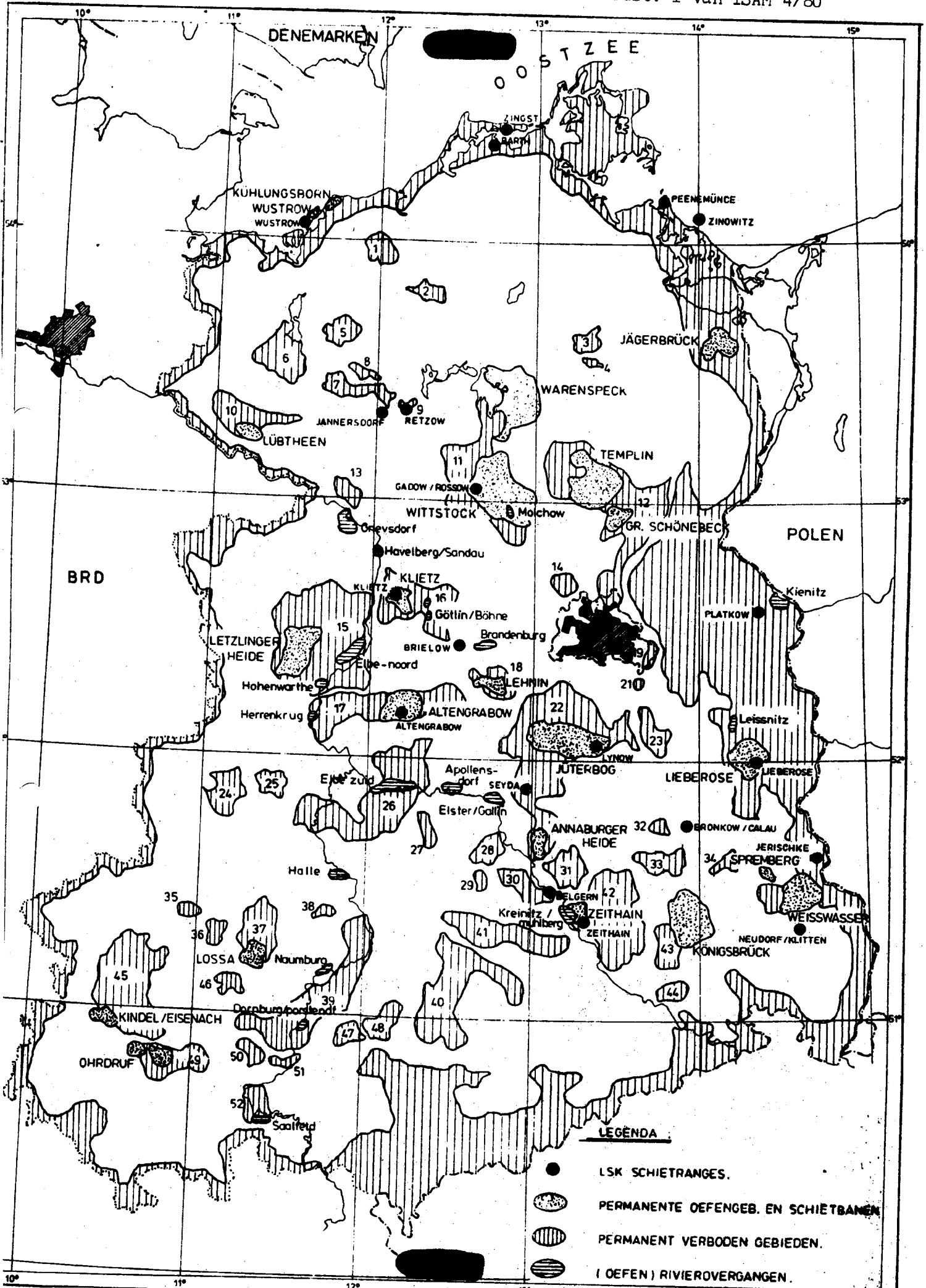
BIJLAGE A, behorende bij
Hfdst. I van ISAM 4/80.

FISHBED-H MET RECCE PODS.

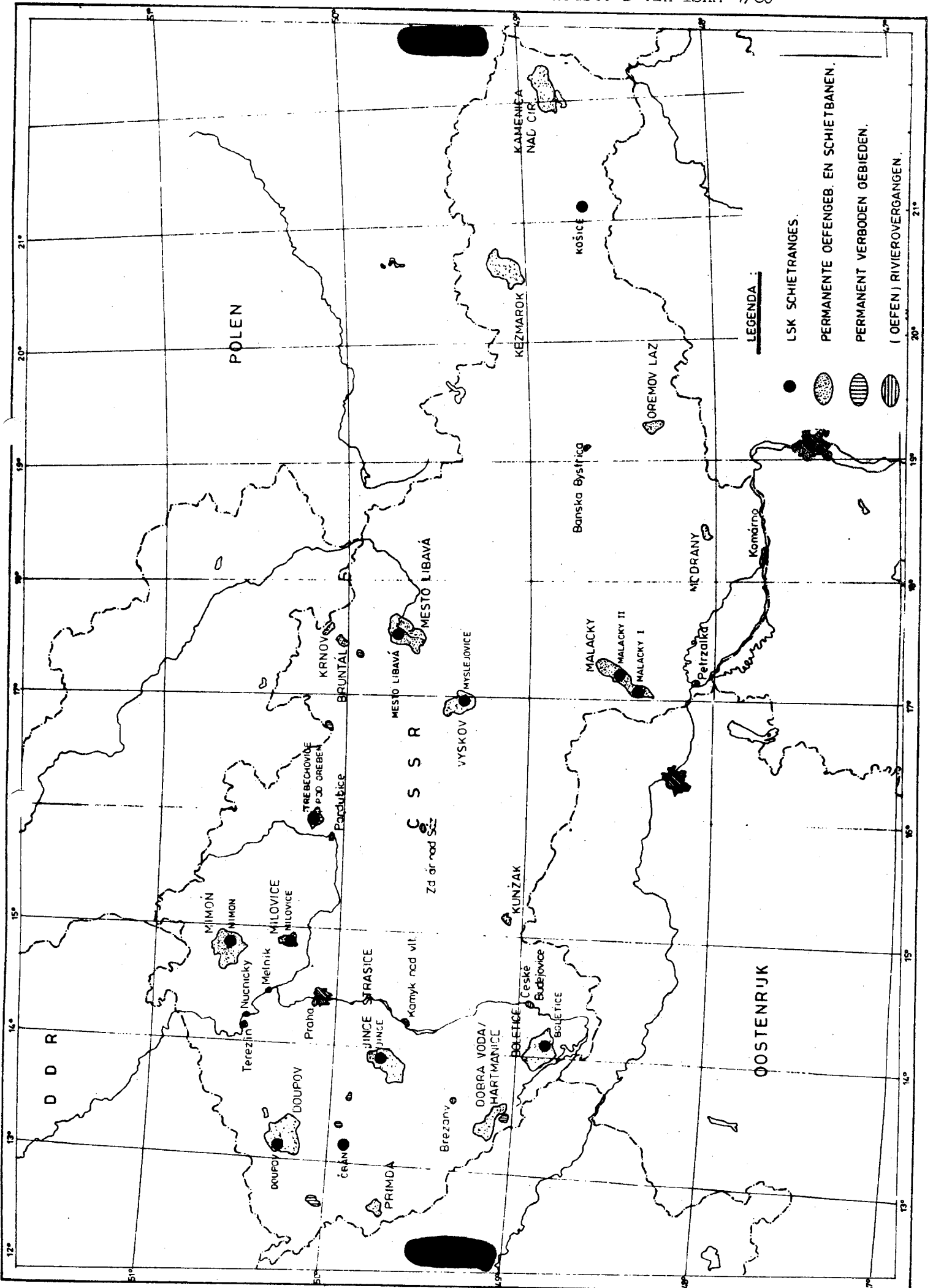

LEGENDA

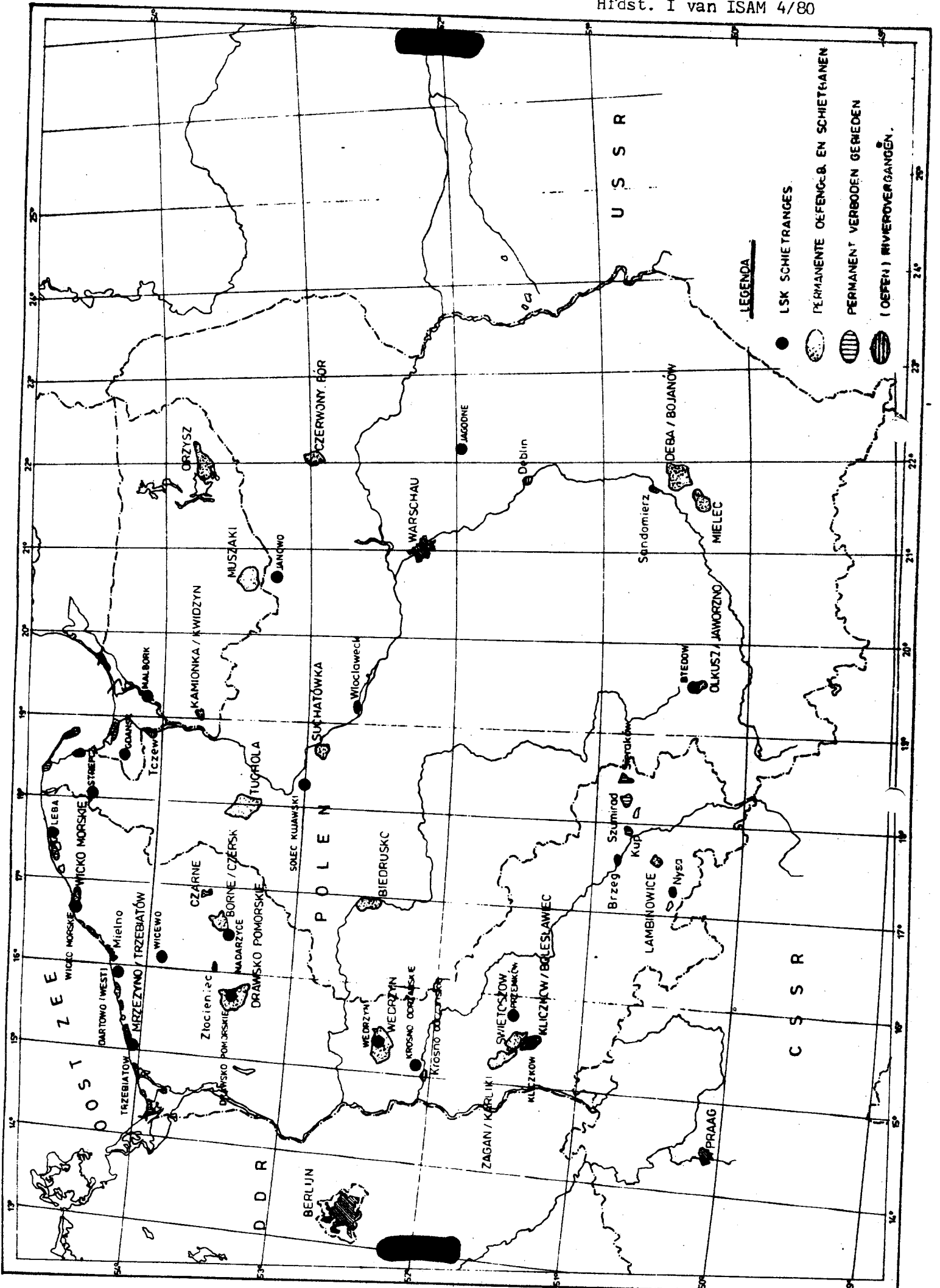
- LSK SCHIETRANGES.
- ◐ PERMANENTE OEFENGEB. EN SCHIETBANEN
- ▨ PERMANENT VERBODEN GEBIEDEN.
- ▧ (OEFEN) RIVIEROVERGANGEN.

1. Schwaan
2. Güstrow
3. Neubrandenburg
4. Burg Stargard
5. Demen
6. Schwerin
7. Parchim
8. Beckendorf
9. Retzow
10. Lübtheen
11. Wittstock
12. Templin
13. Perleberg
14. Oranienburg
15. Letzlinger Heide
16. Rathenow
17. Altengrabow
18. Lehnin
19. Erkner
21. Königs Wusterhausen
22. Jüterbog
23. Briesen/Brand
24. Quedlinburg
25. Cochstedt
26. Dessau
27. Oranienbaum
28. Bad Düben
29. Eilenburg
30. Belgern
31. Falkenberg
32. Babben
33. Finsterwalde
34. Welzow
35. Sondershausen
36. Bad Frankenhausen
37. Lossa
38. Schafstädt
39. Weimar
40. Grimma
41. Brandis
42. Grossenhain
43. Königsbrück
44. Dresden
45. Gotha
46. Sömmerda
47. Hermsdorf
48. Zeitz
49. Ohrdruf
50. Blankenhain
51. Kahla
52. Saalfeld

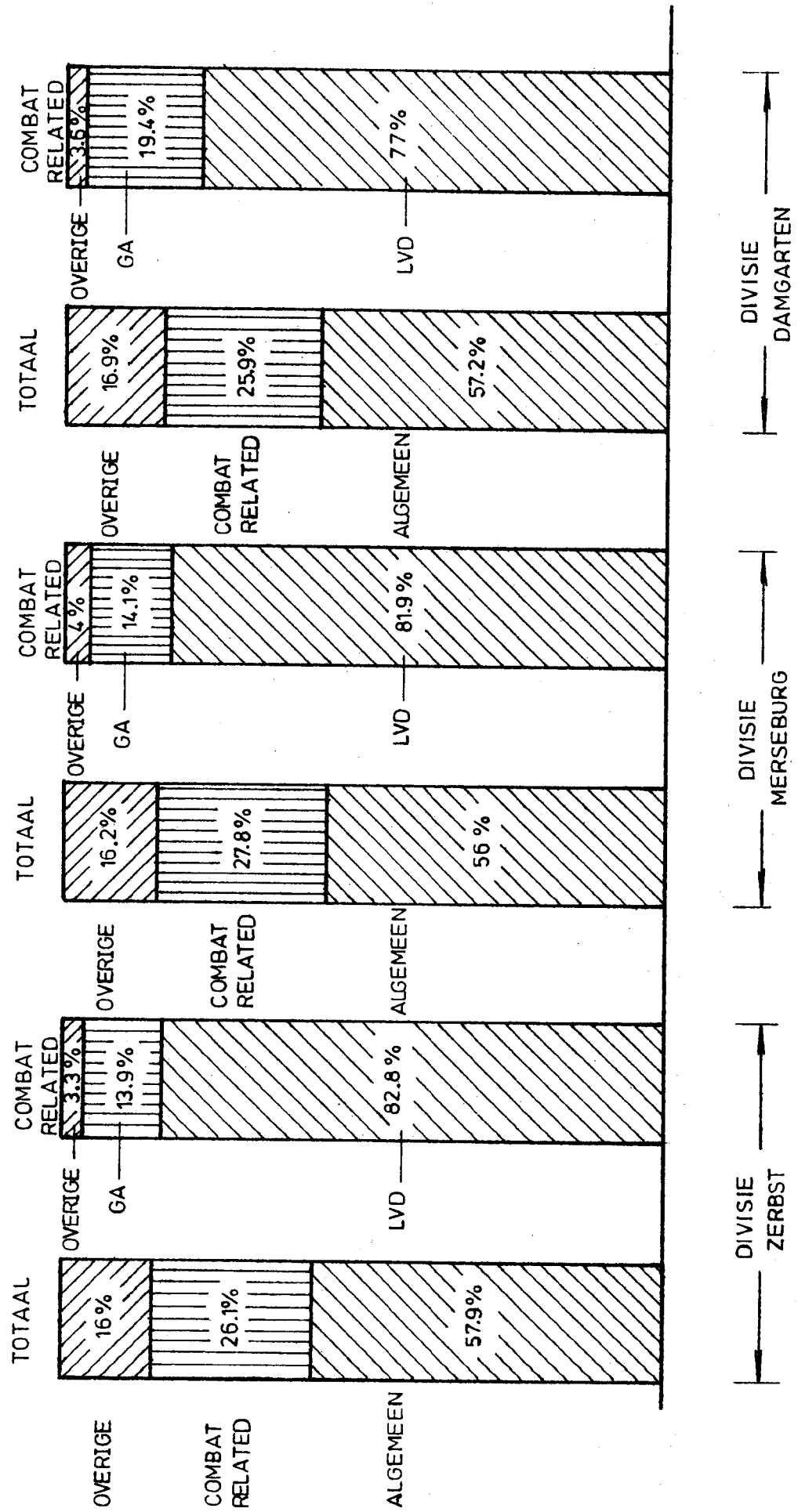

LEGENDA

- LSK SCHIETRANGES.
- ◐ PERMANENTE OEFENGB. EN SCHIETBANEN.
- ▨ PERMANENT VERBODEN GEBIEDEN.
- ▤ (OEFEN) RIVIEROVERGANGEN.

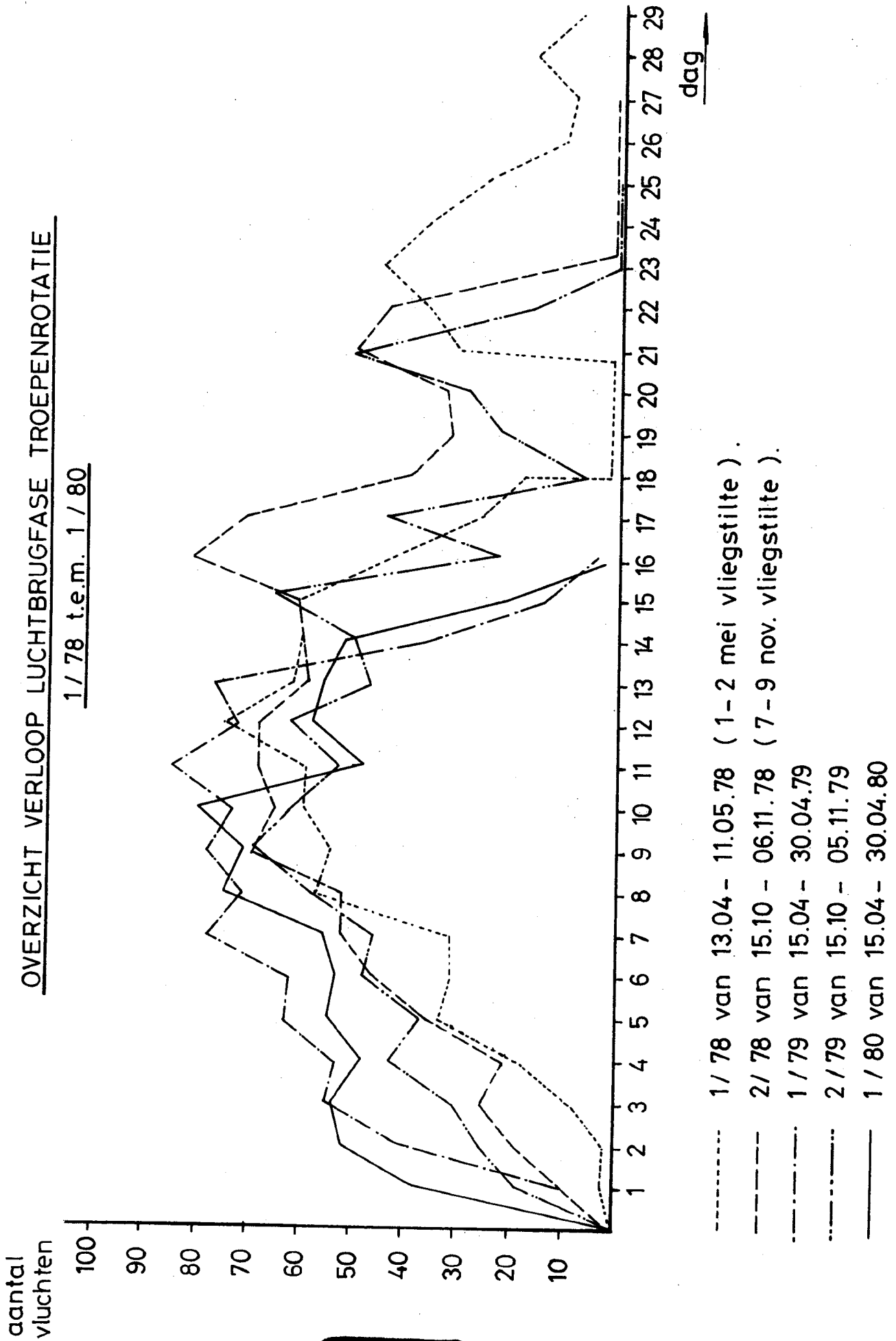

VLIETRANING JAGERDIVISIES VAN HET 16e TLL IN 1979

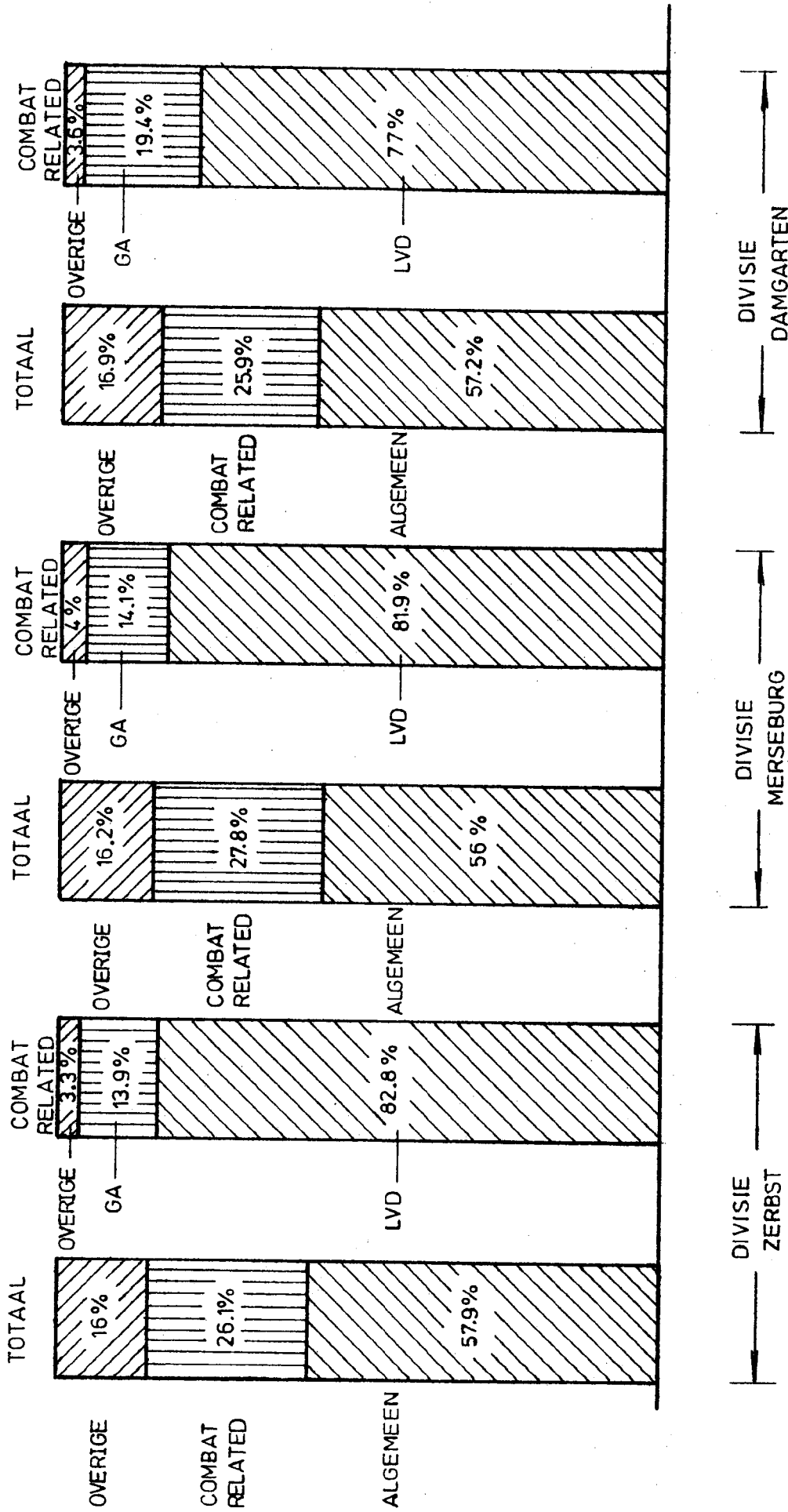

OVERZICHT VERLOOP LUCHTBRUGFASE TROEPENROTATIE

1 / 78 t.e.m. 1 / 80

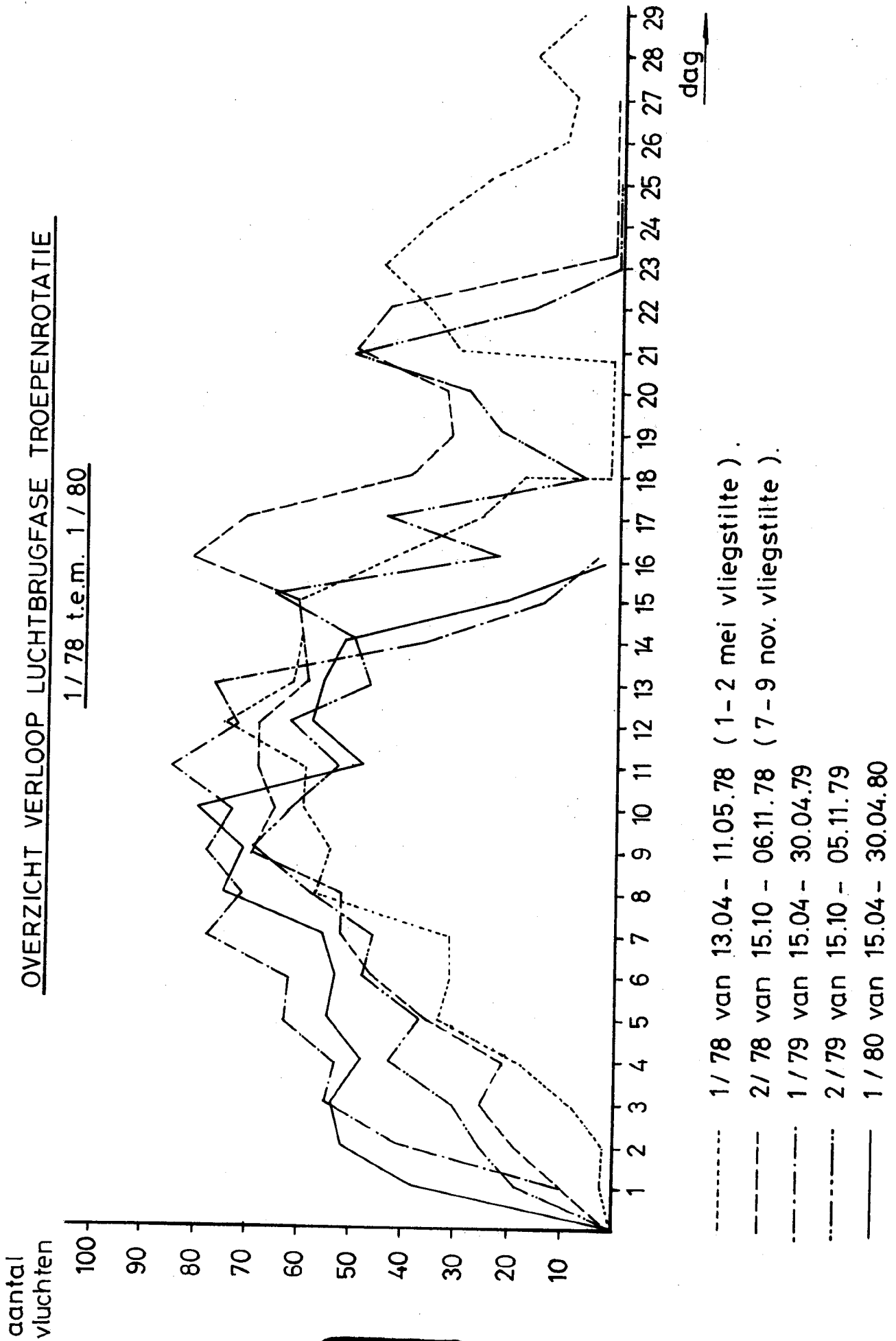
VLIETRANING JAGERDIVISIES VAN HET 16e TLL IN 1979

OVERZICHT VERLOOP LUCHTBRUGFASE TROEPENROTATIE

1 / 78 t.e.m. 1 / 80

LEGERING VAN
SOWJET LUCHTLANDINGS DIVISIES

* 44	Garde Luchtlandings Divisie	KIDAINA/JONAVA	MD BALTIC
31	"	KAUNAS	MD BALTIC
Ø 103	"	VITEBSK	MD WIT RUSLAND
106	"	TULA	MD MOSKOU
104	"	KIROVABAD	MD TR. KAVKASUS
Ø 105	"	FERGANA	MD TURKESTAN
98	"	BOLGRAD	MD ODESSA
76	"	PSKOV	MD LENINGRAD

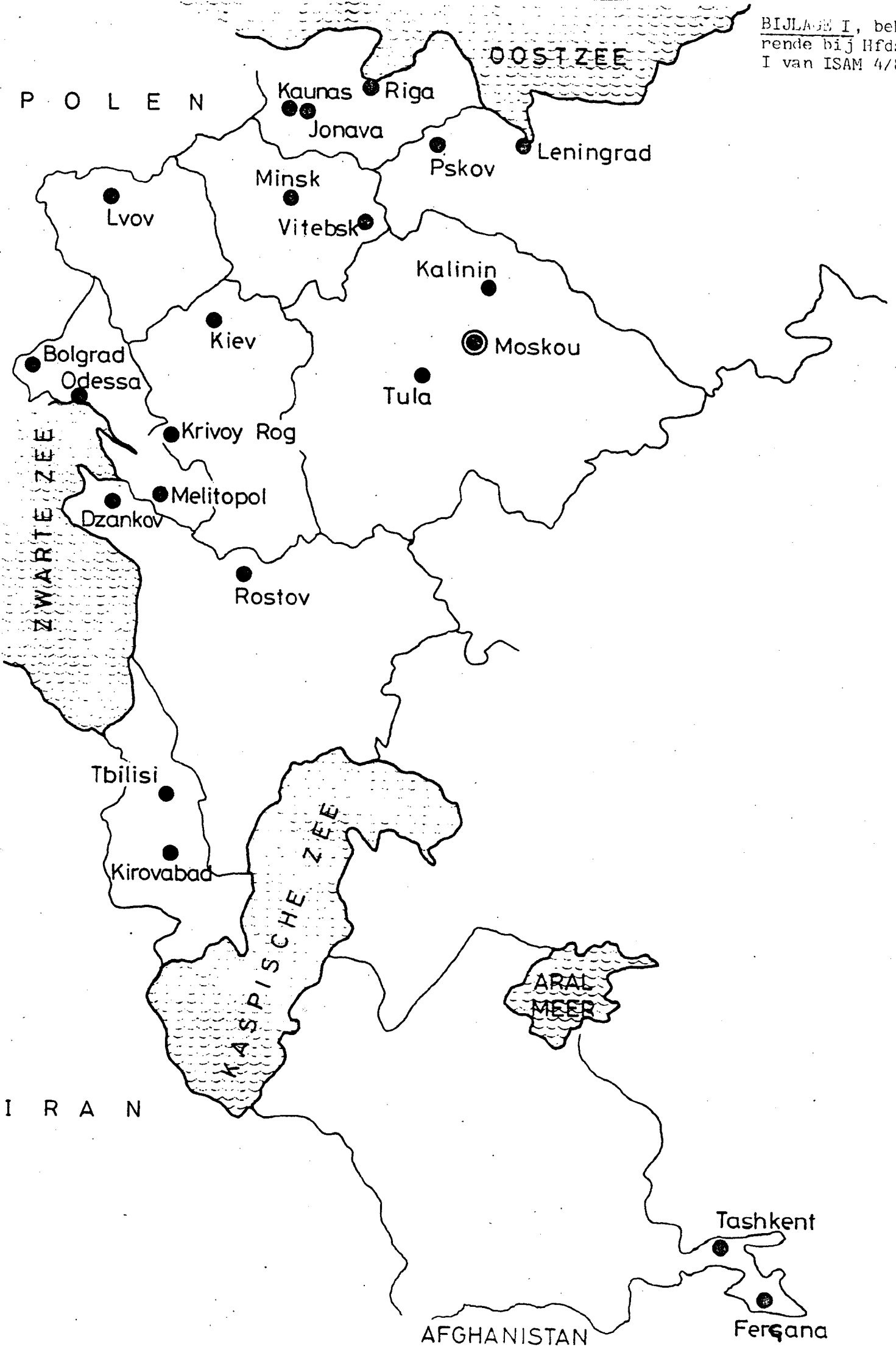
MD= Militair District

* = Opleidingseenheid

Ø = Momenteel deels of geheel in Afghanistan

SUBORDINATIE VAN SOWJET MILITAIRE TRANSPORT LUCHTMACHT (VTA)

<u>LEGER HOOFDKWARTIER:</u>	MOSCOW
Electronic Warfare Regt	SIAULIAI
144 Transport Unit	KLIN
708 Transport Regiment	KIROVABAD
Transport Regiment	FERGANA
Non-VTA Spec Transport Regt	MOSCOW-SHCHELKOVO
<u>DIVISIE HOOFDKWARTIER:</u>	VITEBSK
Transport Regiment	VITEBSK NOORD-OOST
Transport Regiment	PSKOV
Transport Regiment	KRECHEVITSKY
<u>DIVISIE HOOFDKWARTIER:</u>	PANEVEZYS
Transport Regiment	PANEVEZYS
Transport Regiment	KEDAINIAI
Transport Regiment	TARTU
<u>DIVISIE HOOFDKWARTIER:</u>	KRIVROY ROG
Transport Regiment	KRIVROY ROG OOST
Transport Regiment	KRIVROY ROG OOST
Transport Regiment	CHERNOVO GLINSKOYE
Transport Regiment	ZAPOROZHYE OOST
<u>DIVISIE HOOFDKWARTIER:</u>	MELITOPOL
Transport Regiment	MELITOPOL
Transport Regiment	MELITOPOL
Transport Regiment	DZHANKOY
<u>12 DIVISIE HOOFDKWARTIER:</u>	SESHCHA
Transport Regiment	IVANOVO NOORD
Transport Regiment	SESHCHA
Transport Regiment	KALININ

HOOFDSTUK II - MILITAIRE ANALYSE VAN DE RUSSISCHE
INVASIE IN AFGHANISTAN

Onlangs heeft de [REDACTED] verspreid, betreffende de Russische invasie in Afghanistan. Het doel van dit dokument is de militaire karakteristieken van de inval te analyseren en konklusies te trekken v.w.b het militaire vermogen van de Sowjet-Unie. Hoewel al eerder in de ISAM aandacht geschonken werd aan dit onderwerp, geeft de analyse een dusdanig compleet overzicht van de situatie dat in dit hoofdstuk de volledige tekst er van wordt weergegeven.

BIJLAGE, behorende bij
Hfdst. II van ISAM 4/80.

HOOFDSTUK III - OEFENINGEN VAN DE WARSCHAU PAKT
LUCHTSTRIJDKRACHTEN IN 1979

ALGEMEEN

1. In het Westelijk deel van de Sowjet-Unie en in de NSWP landen werd in 1979 een deel van de waargenomen oefeningen gehouden binnen het raam van een één- c.q. tweejarige cyclus. In het algemeen kwam het oefeningsprogramma overeen met dat van voorgaande jaren.
2. De WP oefening "SCHILD 79" die in centraal-Hongarije werd gehouden en die werd gadeslagen door vertegenwoordigers/waarnemers van de WP landen, demonstreerde de samenwerking tussen de WP strijdkrachten.
3. De twee partijen-oefening "NEMAN 79" met o.m. een geforceerde rivier- overgang en een luchtlandingsoperatie in het Z-deel van het Baltisch Militair District (MD) gaf t.o.v. voorgaande soortgelijke oefeningen geen bijzonderheden te zien.
4. Uit de waargenomen gezamenlijke oefeningen van gsk en lsk kan worden afgeleid, dat de reeds eerder waargenomen tendens tot het samenwerken van jabow- en aanvalsheli-eenheden bij grondsteunoperaties zich verder heeft voortgezet. Bij deze oefeningen bleek tevens dat gevechtsvliegtuigen van de Taktische lsk overwegend voor het uitvoeren van hun primaire taak worden ingezet.
5. De inzet van airborne platforms in een C3-functie, bv. bij het uitvallen van de grondstations van de staf van een Front werd zeer waarschijnlijk wel beproefd, maar over de inzet tijdens oefeningen kon over deze functie geen feitelijke informatie worden verkregen c.q. vastgesteld.
6. Het aantal waarin, de opzet van en het tijdstip waarop lvd oefeningen werden gehouden, wijzen erop dat dit type oefeningen op regelmatige basis binnen een bepaald concept worden uitgevoerd.
7. De waargenomen EOv activiteiten in het in pt.1 bedoelde gebied werden in 1979 vooral gekenmerkt door een toename in het aantal "Intelligence Collection Flights" (ICF) en een afname in ECM, m.u.v. de toepassing van "chaff".

MULTI- EN BILATERALE OEFENINGEN

8. Gemeenschappelijke oefeningen van meerdere strijdkrachten. Staven en onderdelen van lsk- en lvd-eenheden namen o.m. deel aan:

- a. "LAWINA 79" in Hongarije (delen SGF en Hongaarse strijdkrachten), eind januari;
- b. "DRUZHBA 79" in Tsjechoslowakije (delen CGF en Tsjechische strijdkrachten), begin februari;
- c. "LAWINA 79" in de DDR; begin april 1979. Het betrof hier een gezamenlijke oefening van de NVA gsk- en lsk, die mogelijk tevens verband hield met oefeningsactiviteiten van GSFG-onderdelen, w.o. het 16e TLL. De oefening werd besloten met een parade te velde.
- d. "SCHILD 79" in Hongarije, midden mei. Hieraan werd deelgenomen door staven en eenheden van Sowjet gsk en lsk, het Tsjechische leger, het Hongaarse en Bulgaarse leger. Het hoogtepunt van de oefening werd gevormd door het afwerpen van luchtlandingstroepen door 24 CANDID straaltransportvliegtuigen van de Sowjet Transport Luchtmacht (VTA).
- e. CPX oefening "NEUTRON 79" in Tsjechoslowakije (delen van CGF en Tsjechische leger) in de eerste helft van juni en in hetzelfde tijdvak:
- f. CPX oefening "VAL 79". Naast staven en onderdelen van de Sowjet Oostzeevloot, NVA marine en Poolse marine, werd deelgenomen door enkele staven en eenheden van de NVA/lsk/lv, de Poolse lsk/lv, alsmede mogelijk ook door de Div. staf DAMGARTEN (16e TLL) en de Staf van de VTA en enige onderdelen van de PVO STRANY (lvd van de USSR).

9. Luchtverdedigingsoefeningen. In het verslagjaar werden de volgende oefeningen waargenomen:

- a. Zes multilaterale oefeningen, waarbij meerdere lvd organisaties van NSWP landen betrokken waren, gedeeltelijk in samenwerking met Sowjet lsk en g/l gw eenheden en gericht tegen "live" doelen.

b. Twaalf oefeningen

- b. Twaalf oefeningen van variërende omvang, waarbij de lvd van één bepaald NSWP gebied werd beoefend door de nationale- c.q. daarin gestationeerde Sowjet lvd organisatie, tegen aanvallende vliegtuigen van andere nationaliteit. Bij zeven van deze oefeningen lag de rol van de verdediger bij de Tsjechische lsk/lv.
10. Middelzware bommenwerpers van de Marine lsk werden slechts bij één van dit type lvd-oefeningen als aanvallers ingezet. Inzet van dergelijke vliegtuigen van de Strategische lsk werd - vermoedelijk door slechte weersomstandigheden - bij een tweede lvd oefening niet uitgevoerd (reeds in begin van de aanvliegroete werden de vluchten afgebroken).
11. Oefeningen van de Sowjet Legergroep in de DDR (GSFG). Midden februari werd een achtdaagse CPX gehouden met deelname van de staven van de GSFG met inbegrip van het 16e TLL en mogelijke deelname van de Groepsstaven van SGF en CGF. Tijdens deze oefening bevond zich de Bevelhebber van de WP strijdkrachten in MAHLWINKEL of in een commandopost in het gebied LETZLINGERHEIDE.
12. De ieder jaar terugkerende zomeroefening van het 16e TLL met deelname van alle regimenten, werd eind juni gehouden. De oefening, die in samenwerking met onderdelen van een leger van de gsk werd uitgevoerd, speelde zich af in de gebieden LETZLINGERHEIDE, ELBE-Noord (rivierovergang) en de oefengebieden ALTENGRABOW-JUETERBOG en vervolgens LIEBEROSE. V.w.b. het 16e TLL eindigde de oefening bij de overgang van de rivier de SPREE. D.m.v. omvangrijke verplaatsingen (duur één of meer dagen) werd mede het logistieke systeem op uitgebreide wijze aan een proef onderworpen.
13. Naast de bovengenoemde (grotere) oefeningen, werd een aantal Divisie-oefeningen van de GSFG/gsk door één of meer jabow- en/of heliregimenten ondersteund.
14. Oefeningen van de NVA. Tijdens de commando/stafoefening "SEVER 79" van de NVA gsk en lsk die begin februari werd gehouden, kon de geplande lucht-ondersteuning door de slechte weersomstandigheden geen doorgang vinden.
15. De NVA lsk verleende luchtsteun tijdens de midden maart gehouden gezamenlijke oefening "ZYKLON". In midden augustus werd luchtsteun verleend tijdens een gezamenlijke oefening van NVA/gsk en -lsk in het gebied ANNABURGER HEIDE; de oefening droeg de naam "DELPHIN". Eind september werden jabows, verkenners en aanvalsheli's ingezet tijdens de oefening "SIGNAL 79".

16. De oefeningen "LAWINE" (par. 8a) en "SIGNAL" (par. 15) werden in het kader van de éénjaarlijkse cyclus gehouden. De oefeningen "SEVER" en de WP oefening "VAL" (par. 8f) vonden in 1978 niet plaats (tweejaarlijkse cyclus).

OEFENING IN DE USSR

17. Van 23 tot 27 juli vond in het Baltische MD de (grote) oefening "NEMAN 79"*) plaats met deelname van Sowjet gsk en lsk. Van lsk zijde werd deelgenomen door het 3e TLL (RIGA), de VTA (Transport lsk), eenheden van de DA (Strategische lsk) en meerdere eenheden van de PVO STRANY. Het zwaartepunt van de oefening lag in het zuidelijk deel van het MD. Waarnemers van de NAVO, alsmede waarnemers van neutrale landen woonden de oefening op uitnodiging van de SU bij, maar hen werd slechts toegestaan kortstondige activiteiten aan de rand van het oefeningsgebied gade te slaan.

EOV AKTIVITEITEN

18. ICFs. De reeds in 1978 geconstateerde tendens van een toename in het aantal ICFs werd in 1979 voortgezet, weliswaar in iets mindere mate. Samenhang met plaatsvindende NAVO oefeningen kon tijdens de gedurende 16-25 dagen per maand uitgevoerde ICFs niet altijd worden vastgesteld.

19. Ongeveer tweederde van de Sowjet ICFs had betrekking op het verzamelen van info in het taktisch-operationele vlak (uitgevoerd door FISHBED-H en in mindere mate door BREWER-D), de overige ICFs hadden betrekking op het verkrijgen van informatie t.b.v. de strategisch-operationele planning (uitgevoerd door COOT-A, CUB-B en BLINDER-C). V.w.b. de NSWP lsk lag de verhouding gelijk (tweederde van de ICFs door FISHBED-H en eenderde door CRATE).

20. ECM. Dit onderdeel van de EOv activiteiten vormde bestanddeel van de uitgevoerde oefeningen en maakte deels ook onderdeel uit van het (dagelijks) trainingsprogramma van lsk en lvd eenheden. In het algemeen was er in 1979 een teruglopende tendens bemerkbaar. Het afwerpen van CHAFF - vnl. door vliegtuigen van de Baltische Vloot lsk - vond veelvuldig plaats, zoals gebruikelijk sinds 1977.

SLOTOPMERKING

-----
*) In ISAM 7/8-79 is een uitgebreid verslag van deze oefening opgenomen, o.a. van de Nederlandse waarnemer.

SLOTOPMERKING

21. Het totaalbeeld van de oefenactiviteiten van de WP lsk in 1979 mag een behoorlijke graad van geoefendheid bij deze strijdkrachten doen vermoeden. De gelijkelijke deelname van alle betrokken lsk aan oefeningen zowel in nationaal als in WP-verband wijst erop, dat de SU er naar streeft naast de moderne uitrusting van de NSWP lsk ook het jaarlijks oefenprogramma zoveel mogelijk op gelijk niveau te brengen c.q. te houden, als dat van haar eigen lsk en lvd-eenheden.

HOOFDSTUK IV - DE MILITAIRE ROL VAN AEROFLOT

INLEIDING

1. Het mag genoegzaam bekend worden verondersteld dat de Sowjet-Unie in oorlogstijd haar luchttransportcapaciteit zal opvoeren door naast de Transport Luchtstrijdkrachten (VTA), de civiele Luchtvaart Maatschappij "Aeroflot" in te zetten. Een dergelijke maatregel ligt voor de hand en is zeker niet opzienbarend; ook aan NAVO-zijde zal men, indien noodzakelijk, de burgerluchtvaart inschakelen voor militair transport. Echter, de manier waarop Aeroflot in vreedstijd al wordt voorbereid op deze taak en het feit dat de luchtvaart maatschappij in tijd van oorlog "onder militair commando" komt maakt e.e.a. interessant genoeg voor een nadere beschouwing. M.b.v. recent beschikbaar gekomen informatie is wat meer inzicht ontstaan over het mogelijk gebruik van Aeroflot in oorlogstijd, de training van Aeroflot personeel en de "oorlogstaak" van enkele vliegtuigen.

OVERGANG NAAR DE MILITAIRE ORGANISATIE

2. Ministerie van Burgerluchtvaart. Het Russische Ministerie van Burgerluchtvaart zal onder oorlogsomstandigheden of bij afkondiging van de noodtoestand worden omgevormd tot een militaire organisatie onder het Ministerie van Defensie. Aeroflot wordt door het Ministerie van Burgerluchtvaart via een 30-tal burgerluchtvaart-bureaus geleid, waarvan er 26 over het gehele gebied van de Sowjet-Unie zijn verspreid. Deze bureaus en de daaronder ressorterende instanties zouden onder bovengenoemde omstandigheden onder commando komen van Luchtlegers en Militaire Districten. De voorschriften van het Ministerie van Burgerluchtvaart voorzien kennelijk in een snelle en soepele overgang van vredes- naar oorlogsorganisatie.

3. Organisatie luchthavens. De organisatie van een standaard luchthaven is zodanig, dat in oorlogstijd, met een enkele kleine aanpassing, ononderbroken geopereerd kan worden (vide bijlage). De plaatselijke organisaties hebben een minder ontwikkeld net van luchtlijnen maar ze zijn meer gecentraliseerd, d.w.z. geconcentreerd op strategisch of taktisch zeer belangrijke punten met de nodige bescherming van de lvd strijdkrachten (PVO STRANY). In oorlogstijd wordt al het personeel, werkzaam bij Aeroflot, geactiveerd en onder de krijgstucht gesteld. Naar verluidt wordt men in kazernes ondergebracht en dient men zich te houden aan de militaire voorschriften. Onder die omstandigheden

blijft het Aeroflot

blijft het Aeroflot-uniform gehandhaafd en worden alleen de schouderpassanten met civiele categorie-aanduidingen vervangen door militaire rangonderscheidingstekens. De hoogte van de militaire rang zal afhangen van de positie die wordt bekleed, in vergelijking met die in de VTA-organisatie. De personeelssterkte van elke Aeroflot eenheid wordt in oorlogstijd mogelijk teruggebracht en aangevuld met VTA-personeel.

4. Gebruik vliegvelden. Aeroflot eenheden zullen waarschijnlijk gebruik maken van bestaande operationele vliegvelden, reservevelden of zg. "highway strips". Deze strips, die geschikt gemaakt zijn voor starts en landingen, zijn stukken van wegen naar en rond vliegvelden en verbindingswegen tussen steden. Ze zijn extra versterkt t.b.v. zware transportvliegtuigen maar zijn niet opvallend, zodat herkenning zowel vanuit de lucht als vanaf de grond moeilijk is.

5. Over het algemeen zijn geen aparte constructiewerkzaamheden nodig, omdat de versterkte weggedeelten meestal reeds worden aangelegd als onderdeel van het normale wegenbouwprogramma. De positie van deze strips, waarvan het aantal per vliegveld kan verschillen maar normaal minstens twee bedraagt, is bekend bij de betrokken bouwkundige ingenieurs en Aeroflot navigators. De posities zijn vermeld in speciale "let-down-books" waarover de Aeroflot navigators beschikken.

TAKEN ONDER MILITAIR TOEZICHT

6. Nadat ze onder militair toezicht geplaatst zijn kunnen de Aeroflot eenheden één of meer van de volgende taken opgedragen krijgen:

- a. vracht- en troepentransport;
- b. "airdrop" van militair personeel en uitrusting;
- c. koerier- en postvluchten;
- d. verkenningsvluchten;
- e. vervoer van zieken en gewonden.

7. Voorbereiding op oorlogstaak/materieel. Als voorbereiding op de oorlogstaak zijn alle CURLs (AN-26) van Aeroflot in vreedstijd reeds uitgerust voor het afwerpen van personeel en kunnen in voorkomend geval onmiddellijk voor dit doel ingezet worden. Alle COKEs (AN-24) kunnen binnen twee dagen worden

gemodificeerd t.b.v.

[REDACTED]

gemodificeerd t.b.v. het vervoer van militair materiaal. Een meer ingrijpende modificatie (achterlaadkleppen) is nodig om de COKE geschikt te maken voor luchtlandingsoperaties. De CASH (AN-28) heeft een ingebouwd (eenvoudig) kamerasysteem t.b.v. fotoverkenning en verdere modificaties voor het uitvoeren van verkenningsvluchten zijn niet nodig. Alle andere vliegtuigen kunnen voor hun oorlogstaak worden aangepast op hun thuisbases of op reparatiedepôts. Tenslotte wordt niet uitgesloten geacht dat Aeroflot vliegtuigen onder oorlogsomstandigheden zullen worden voorzien van de kentekens van de Russische luchtmacht.

8. Voorbereiding op oorlogstaak/personeel. Alle werknemers van Aeroflot zijn in vredetijd reserve-officier of -soldaat en staan als zodanig geregistreerd bij de plaatselijke militaire overheid. Alle vliegtuigtechnici krijgen, nadat ze een speciale school hebben doorlopen, de rang van onderluitenant. Ingenieurs krijgen, na afronding van hun studie, de rang van reserve-luitenant en evenzo het vliegend personeel, na voltooiing van de vliegeropleiding. Promotie volgt automatisch na de daarvoor gestelde termijn. M.u.v. het vliegend personeel worden alle werknemers van Aeroflot periodiek opgeroepen voor herhalingsoefeningen. De eerste oproep komt drie jaar na het verlaten van de militaire dienst.

9. De functie die iemand bij Aeroflot gaat vervullen is gebaseerd op de vooropleiding in militaire dienst. Het vliegend personeel zal, ongeacht het type vliegtuig waarop ze bij de luchtmacht vlogen, in oorlogstijd vliegen op transportvliegtuigen. Ex-gevechtsvliegers krijgen geen gelegenheid meer hun vliegvaardigheid op gevechtsvliegtuigen te onderhouden. Er zijn twee typen herhalingsoefeningen:

a. op de plaats van tewerkstelling. De oefening duurt twee weken en omvat theorie over de volgende onderwerpen:

- (1) luchtvaartuitrusting;
- (2) luchtmachttaktieken;
- (3) militair-politieke training;
- (4) civiele verdediging;

b. niet op de plaats van tewerkstelling. De oefening duurt één of drie maand(en) en omvat theoretische- en praktische scholing op een militaire basis.

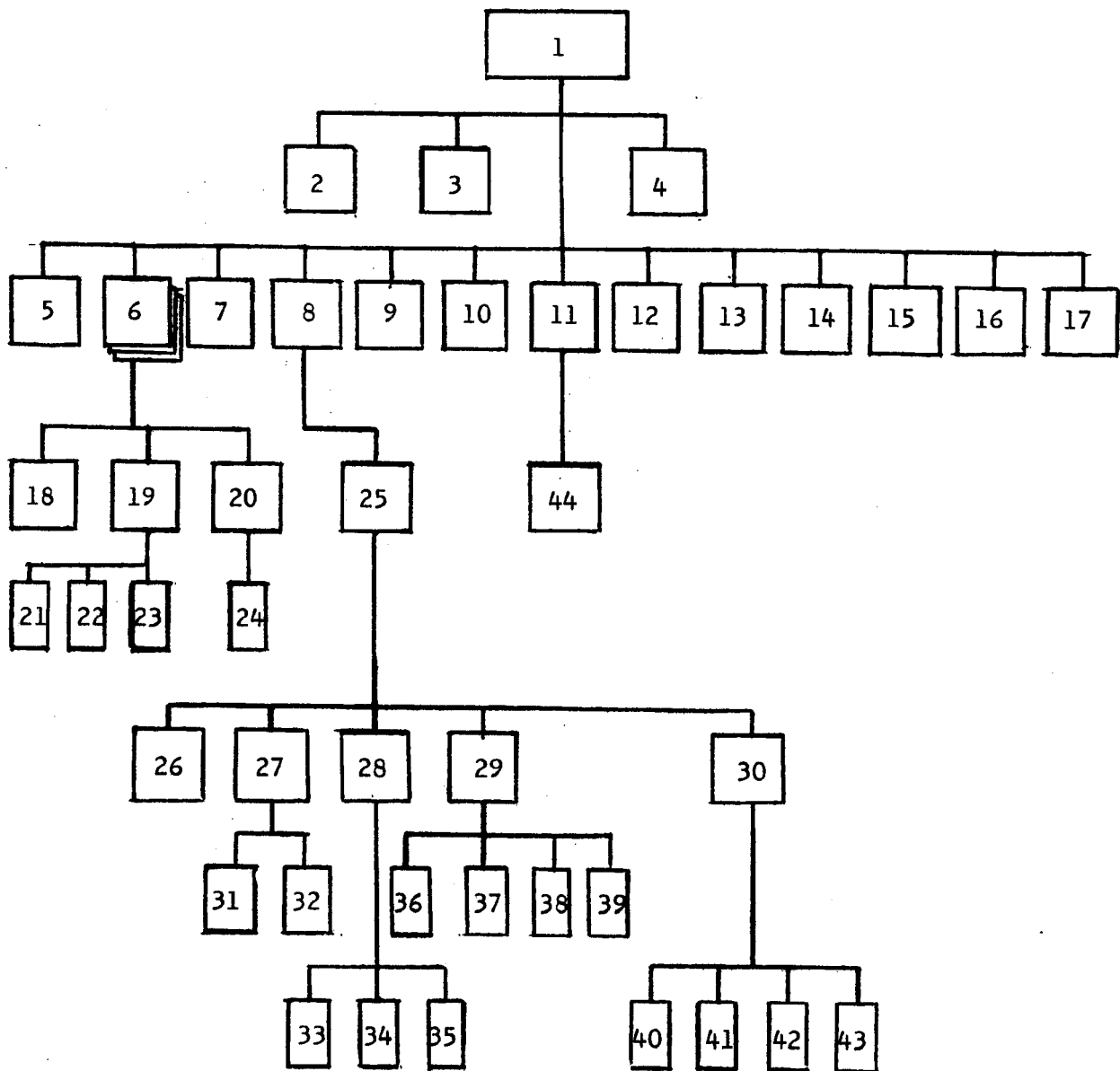
10. Iedere Aeroflot werknemer weet precies waar hij zich moet melden na de afkondiging van een noodsituatie. In het "militair paspoort" is de mobilisatiebestemming en -tijd vermeld (d.w.z. na hoeveel uur hij op zijn mobilisatiebestemming dient te zijn). Als deze gegevens niet zijn vermeld dan dient hij zich onmiddellijk op zijn plaats van tewerkstelling te melden.

11. Het personeel van Aeroflot wordt verder nog getraind in: chemische ontsmettingsprocedures, radiologische ontsmetting van personeel, uitrusting en faciliteiten, brandbestrijdingstechnieken, rampenbestrijding en eerste hulp.

SAMENVATTING

12. Samenvattend kan gesteld worden dat de Sowjet-Unie er alles aan doet om in oorlogstijd zoveel mogelijk profijt te hebben van Aeroflot. Al in vreedestijd worden vliegtuigen en faciliteiten aangepast en personeel geschoold om, indien nodig, Aeroflot optimaal te kunnen inzetten voor militaire doeleinden. Er is niet veel fantasie voor nodig om in te zien dat Aeroflot in wezen nu al een bestanddeel is van de Russische Transport Luchtstrijdkrachten. Als meest recent voorbeeld hiervan moge dienen de zojuist beëindigde luchtbrugfase van de voorjaarstroepenrotatie tussen de Sowjet-Unie en de DDR, Polen en Tsjechoslowakije. Voor een afsluitend overzicht daarvan wordt verwezen naar Hfdst. I, punt van deze ISAM.

ORGANISATIE VAN EEN TYPISCHE AEROFLOT EENHEID VAN
HET RUSSISCHE MINISTERIE VAN BURGERLUCHTVAART

Betekenis der cijfers:

1. Commandant.
2. Chef Staf.
3. Plv. Cdt. voor grondtraining.
4. Plv. Cdt. voor vliegtraining.
5. Medische eenheid.
6. Cdt.'n Vliegende Squadrons.
7. Chef Materieel.
8. Chef Technische Dienst.
9. Chef POL.
10. Chef Verkeersleiding.
11. Chef Vliegdienst.
12. Chef Verbindingen.
13. Chef Vrachtdienst.
14. Chef "air terminal".
15. Financiële administratie.
16. Vluchtvoorlichting.
17. Afdeling Vlieg- en bedrijfsveiligheid.
18. Plv. Squadron Commandant.
19. Vlucht Commandanten.
20. "Senior" boordmechanici.
21. Vliegers.
22. Navigators.
23. Radio operators.
24. Boordtechnici.
25. Hoofd ingenieur Technische Dienst.
26. Afdeling Techniek.
27. Chef Technisch Onderhoud.
28. Chef arbeidsinspectie.
29. Ploegchefs - operationele dienst.
30. Ploegchefs - gronddienst.
31. Ingenieurs.
32. Technici.
33. Ingenieurs.
34. Magazijn personeel.
35. Bevrachters.
36. Ploegingenieur voor vliegtuigromp en- motoren.
37. Ploegingenieur voor vliegtuigradio en elektronische uitrusting.
38. Technici.
39. Technici.
40. Ploegingenieur voor vliegtuigromp en- motoren.

41. Ploegingenieur voor vliegtuig, radio en electronische uitrusting.
42. Technici.
43. Technici.
44. Magazijn voor speciale uitrusting.

HOOFDSTUK V - DE SOWJET-POSITIE IN HET MIDDEN-OOSTEN.

1. Uit het oogpunt van het strategisch machtsevenwicht vormt het Midden-Oosten voor de SU een belangrijke regio van de Derde Wereld. Voor de SU belangrijke factoren zijn, dat het Midden-Oosten aan de Zuidgrens van de SU is gelegen, dat door zijn geografische ligging het Midden-Oosten eveneens van eminent belang is voor de NAVO en voorts dat de vrije wereld voor +65% van de olie-importen van deze regio afhankelijk is. Anders dan wellicht de Sowjet-interventie in Afghanistan (gevolgd door een voor Moskou onverwacht felle reactie van Amerika om Moskou te waarschuwen) doet vermoeden, lijkt de SU m.b.t. de Midden-Oosten kwestie geen vijandigheden met het Westen te overwegen, en wel juist op grond van de gevoelde noodzaak om een ernstige confrontatie met de VS te vermijden. Vandaar dat de Russische doelstellingen politiek van aard blijven en vooral gericht zijn op uitbreiding van invloed en prestige ten koste van het Westen. Men tracht met diplomatieke activiteit en met militaire en economische hulpprogramma's de politiek van de regeringen met het oog op de eigen belangen in gunstige zin te beïnvloeden, maar tegelijkertijd blijft men naar kansen uitzien om oppositie tegen regeringen die de SU niet welgezind zijn aan te moedigen. Terwijl men de vorming van pro-Sowjet groeperingen tracht te stimuleren, zoekt men het gebruik van verdere militaire faciliteiten uit te breiden. Nevendoelstellingen zijn het verwerven van nieuwe markten voor Sowjet-goederen en diensten alsmede het verwerven van een positie die de Sowjets in staat stelt om naar eigen keuze en op elk gewenst moment olie uit het Midden-Oosten te betrekken.

2. In Iran, waar de VS niet in staat bleken een régime met nauwe banden met het Westen te redden, kan Moskou nog reeds trachten de situatie uit te buiten. De verwerping door het nieuwe bewind van een Westerse rol als "politieman" in de regio alsmede de kwestie van de Amerikaanse gijzelaars verhoogden in ernstige mate het risico van instabiliteit. De Iraanse revolutie betekende o.m. verlies van belangrijke Amerikaanse installaties ten behoeve van intelligence, ernstige commerciële schade (w.o. verlies van wapenorders) en veel onzekerheid op de oliemarkt. Maar ook voor de SU schiep de revolutie in Iran moeilijkheden. De Sowjets spraken zich tegen de Sjah eerst op het ogenblik uit, toen duidelijk was geworden dat deze niet langer aan de macht zou kunnen blijven. De grootste afkeer heeft het Kremlin van instabiliteit aan de grenzen van de SU en juist de voortdurende instabiliteit in Iran bergt voor het Kremlin het gevaar van een confrontatie met de VS in zich, welke het ducht en bij voorkeur wenst te vermijden. Bovendien wer-

-den de economische

den de economische betrekkingen tussen Iran en de SU, inclusief de voorziening van aardgas uit Iran, verstoord.

3. Sedert de mislukte Geneefse vredesconferentie van december 1973 was de politiek van president [REDACTED] van Egypte gericht op het vestigen van een nauwe relatie met de VS als de enige mogendheid die in een positie verkeerde om invloed uit te oefenen op Israël en van dit land concessies los te krijgen. Toen [REDACTED] geen vertrouwen meer stelde in een Geneefse vredesconferentie was de SU, als Co-voorzitter van deze conferentie, buiten spel gezet. Sedert 1973 is het Kremlin op een algehele regeling van het Arabisch-Israëliisch geschil blijven aandringen, maar de Sowjets bleken niet in staat om de partijen van de doelmatigheid van een Geneefse vredesconferentie te overtuigen. Onder deze omstandigheden ging men zich wijden aan het ontwikkelen van de betrekkingen met Arabische landen met extreme denkbeelden omtrent het Arabisch-Israëliisch geschil, landen die daarbij overigens slechts zijdelings betrokken waren: Irak, Libië, Algerije en Zuid-Jemen. In deze politiek werden Moskou beperkingen opgelegd, immers de noodzaak deed zich voor altijd nog de mogelijkheid te hebben een rol in het proces van een vredesregeling te spelen: daarom moest Moskou vermijden om zich volledig achter de posities van het extremistische "afwijzingsfront" te stellen van landen die elke vredesregeling met Israël afwijzen. Moskou was voorts in staat om een redelijke werkrelatie met Syrië te onderhouden. De gezamenlijke Sowjet-Amerikaanse verklaring van okt. 1977 inzake de Geneefse conferentie leek de SU een nieuwe kans te bieden om een rol te gaan spelen, maar was spoedig door de gebeurtenissen achterhaald. Ofschoonde bilaterale vredesbesprekingen tussen Egypte en Israël na [REDACTED] bezoek aan Jerusalem (nov. 1977) en de ondertekening van het Israëliisch-Egyptische verdrag in maart 1979 onder auspiciën van de VS plaatsvonden, waren zij ook voor de SU voordelig. Hierdoor immers waren de Sowjets - tot de inval in Afghanistan, die aan dit prestige ernstig afbreuk deed - in staat om als kampioen van de Arabische zaak tegen [REDACTED] "kapitulacionistisch" beleid te poseren en men kon tevreden vaststellen, hoe de meest conservatieve Arabische regimens, met inbegrip van Saoedi-Arabië, zich bij de extremisten in hun kritiek op het Israëliisch-Egyptische verdrag aansloten. De Sowjets krijgen de kans om de behoefte die bij landen als Syrië en Jordanië aan diplomatieke en militaire steun bestaat uit te buiten, terwijl Egypte van het gemeenschappelijke militaire front wordt buitengesloten. De Sowjets kunnen aanvoeren, dat de VS de Arabische zaak in de steek liet. Wanneer geen vorderingen worden gemaakt op de weg naar Palestijns zelfbestuur op de

West-Bank en in de Gaza-strook, zal dat de beperkingen van de pressie aantonen die de VS op Israël kunnen uitoefenen en zal dat het Sowjet-argument versterken, dat een centrale rol van de SU voor vooruitgang op de weg naar een algehele vredesregeling onontbeerlijk is. Maar ondanks de strubbelingen die de VS ontmoeten, zal het voor de SU niet eenvoudig zijn om politieke voordelen te behalen. Na de inval in Afghanistan hebben de Arabieren nog minder reden te geloven dat het onderhouden van nauwe banden met de SU, voor het verkrijgen van Israëlische concessies, meer vruchten zal afwerpen dan in de afgelopen jaren het geval is geweest.

De SU heeft klaarblijkelijk niets nieuws te bieden en blijft vasthouden aan haar welbekende denkbeelden inzake de fundamenteën van een regeling van het Midden-Oostenvraagstuk: terugtrekking van Israëlische troepen van bezet Arabisch gebied, implementatie van de rechten van de Palestijnen en internationale garanties van het voortbestaan van alle staten in de regio. De SU kan geen invloed op Israël uitoefenen en haar verhouding met Syrië valt niet als probleemloos aan te merken, op het gebied van wapenleveranties wordt behoedzaamheid betracht. Een verzoek van president [REDACTED] in okt. 1978 het Arabische afwijzingsfront (Syrië, Libië, Algerije, Zuid-Jemen, PLO) meer wapens te leveren had een jaar daarna nog steeds niet tot een opmerkelijke uitbreiding van leveranties aan ook maar één enkele van deze staten geleid. De Russen hebben sedert de opzegging van het Sowjet-Egyptische vriendschapsverdrag in 1976 ook geen enkele ernstige poging in het werk gesteld om hun aanzien bij de Egyptische regering te verhogen. In het openbaar maken zij onderscheid tussen hun goede relaties met het Egyptische volk en de slechte betrekkingen met [REDACTED]: zij verleenden nog wel economische bijstand, maar weigerden leverantie van reserve-onderdelen voor Sowjet-wapentuig.

Naar alle waarschijnlijkheid hopen zij dat Sadats bilaterale onderhandelingen met Israël en zijn geïsoleerde positie in de Arabische wereld zijn populariteit in Egypte zullen ondermijnen en dat zijn opvolger hun meer welgezind zal zijn.

4. De Sowjet-verhouding met Syrië illustreert de moeilijkheden die de Sowjets ondervinden om van de Arabische oppositie tegen het Camp David-proces ook werkelijk profijt te trekken. Topontmoetingen tussen Syriërs en Russen vonden in de loop der jaren frekwent plaats. Syrië stelt zich op het standpunt dat geen onderhandelingen met Israël kunnen worden gevoerd alvorens Sadat ten val gebracht is. Wat betreft de Russische wapenleveranties aan Syrië, krijgt men de indruk dat de SU vermijdt de Syrische troepen op dusdanig uitgebreide schaal te bewapenen, dat dit land met succes een aanval op

Israël zou menen te kunnen ondernemen of de Israëli's zouden kunnen besluiten tot een pre-emptive strike over te gaan. Het behoeft geen toelichting dat in beide gevallen de crisis in de betrekkingen tussen de SU en de VS nog aanzienlijk verergerd zou worden. Minder dan zijn voorgangers (vóór 1970) is president [REDACTED] van Syrië bereid in overeenstemming met Sowjet-belangen te handelen, terwijl zich in het verleden ook ernstige meningsverschillen met de Sowjets over de Syrische koers hebben voorgedaan. De Syrische afhankelijkheid van niet-militaire Sowjetgoederen nam af, Sowjet-militaire adviseurs nemen in Syrië een verre van gemakkelijke positie in en worden scherp in de gaten gehouden. De Syriërs hebben eveneens geweigerd om de Sowjet-maritieme faciliteiten te Tartus aan de Middellandse zee uit te breiden.

5. In Jordanië zag Moskou kans uit de weigering van koning [REDACTED] om in het Camp David-proces te berusten enig politiek voordeel te behalen. Er zou door Moskou ook een aanbod voor hulpverlening en wapenleveranties zijn gedaan. Jordanië zond zijn minister van buitenlandse zaken naar Moskou, maar van een werkelijke toenadering is geen sprake. De Palestijnse leiding heeft de Sowjet-diplomatieke steun nodig, maar daartegenover staat dat de Palestijnse leider [REDACTED] ook op goede voet met de gematigde Arabische regiems is blijven verkeren. Het Palestijnse vertrouwen in de waarde van Sowjet-steun slonk nadat Moskou's onvermogen bleek om de Syrische interventie in Libanon (tegen de Palestijnen) tegen te houden.

6. In het jaar 1972 tekende Irak een vriendschapsverdrag met de SU, ontwikkelde met dit land op velerlei terrein samenwerking en ontving een grote hoeveelheid moderne wapens. Sedert de totstandkoming van de Camp David-akkoorden heeft het beleid van Irak inzake het Arabisch-Israëli'sche geschil het Sowjet-belang o.m. in zoverre gediend, dat Irak twee Arabische conferenties in Bagdad belegde om gezamenlijke actie tegen deze akkoorden en het Israëli'sch-Egyptische verdrag te bespreken. Anderzijds is de Sowjet-invloed in Irak ook aan beperkingen onderhevig: zo ging de regerende Baath-partij over tot executie van leden van de CP die van illegale politieke activiteit beschuldigd waren. Irak verleende de SU havenfaciliteiten, maar maakte moeilijkheden n.a.v. een Sowjet-verzoek in 1977 om het luchtruim van Irak te mogen gebruiken voor het transporteren van militaire voorraden naar Ethiopië. Na de gebeurtenissen in Afghanistan, Zuid-Jemen en bovenal Iran heerst in Irak ook bezorgdheid over toegenomen Sowjet-invloed in de regio.

7. In de regio van de
[REDACTED]

7. In de regio van de Perzische Golf onderhoudt de SU slechts met Koeweit betrekkingen. Waarschijnlijk heeft Moskou gemeend, dat de gebeurtenissen in Iran en de Amerikaanse bemiddelende rol bij de totstandkoming van het Israëliisch-Egyptische verdrag het vertrouwen van Saoedi-Arabië en van andere gematigde regiems in de VS en het Westen zouden schaden. Vóór de Russische inval in Afghanistan werd van Saoedi-Arabische zijde een verbetering in de relaties met Moskou niet uitgesloten geacht, maar na dit Sowjet-ingrijpen is het wantrouwen jegens Moskou zeer toegenomen. Uit de Sowjet-media valt keer op keer op te maken, dat Moskou in het aanknopen van diplomatieke betrekkingen met Saoedi-Arabië geïnteresseerd blijft.

8. Zowel Libië en Algerije worden door de SU politiek begunstigd, en kwamen voor belangrijke wapenleveranties in aanmerking. Algerije zowel als Libië zijn in staat om landen die het Westen gunstig gezind zijn, b.v. Marokko en Soedan, moeilijkheden te bereiden. Overigens is er geen reden te menen dat deze landen niet onafhankelijk optreden en alleen op instigatie van Moskou zouden handelen. Algerije heeft de Sowjets slechts beperkte, Libië daarentegen géén maritieme faciliteiten verleend. Kol. [REDACTED] lijkt ook door Moskou nog geenszins als een betrouwbare partner te worden beschouwd. Als een ware bondgenoot van de SU kan alleen Zuid-Jemen worden genoemd, waar het gebruik van vliegvelden van essentieel belang voor de Sowjet-luchtbrug naar Ethiopië was. In de strijdkrachten van Zuid-Jemen werken zowel Russische als Cubaanse militaire adviseurs. Hoewel recente vijandigheden tussen Zuid-Jemen en de Jemenitische Arabische Republiek niet door de SU lijken te zijn aangemoedigd, stelt de positie van de SU in Zuid-Jemen de Sowjets vermoedelijk in staat om de spanningen die zich tussen Zuid-Jemen enerzijds en de Jemenitische Arabische Republiek en Oman anderzijds voordoen, uit te buiten.

9. Hoewel de ontwikkelingen in het Midden-Oosten de Sowjets hier en daar wel potentiële kansen bieden om hun positie te verbeteren, zal Moskou - zeker na de inval in Afghanistan - moeite hebben om ze ook daadwerkelijk te benutten en om voordelen te behalen op lange termijn. In het algemeen heeft Moskou met een wantrouwen jegens Sowjet-inmenging te kampen, een wantrouwen dat door lokaal nationalisme en antipathie van de Islam jegens het communisme nog wordt versterkt.

[REDACTED]